

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra církevního práva

Teologické nauky

Mgr. Stanislav Bruncko

***Trestné činy duchovních proti šestému přikázání Desatera s nezletilou osobou
v komparativním pohledu kanonického a českého trestního práva***

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Damián Němec, dr

2011-2012

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jsem přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V Brně dne 15. 4. 2012.

.....
Stanislav Bruncko

OBSAH

Úvod.....	2
1 Současné trestní právo katolické církve a jeho účel a funkce s přihlédnutím k situaci v České republice.....	5
1.1 Katolická církev a její vlastní trestní právo	5
1.2 Podmínky pro zkoumání průniku sekulárního a kanonického trestního práva v České republice ohledně předmětného trestného činu.....	7
1.3 Prameny současné právní úpravy.....	8
1.4 Vymezení trestného činu duchovních osob proti šestému přikázání Desatera s nezletilou osobou pod šestnáct, resp. osmnáct roků.....	9
1.4.1 Vymezení zkoumaného trestného činu v CIC.....	9
1.4.2 Vymezení trestného činu dle motu proprio Sacramentorum sanctitatis tutela a navazujícího listu De delictis gravioribus v aktuálním znění.....	12
2 Jednotlivé prvky trestného činu a konkrétní jednání podřaditelná pod skutkovou podstatu kanonického trestného činu.....	15
2.1 Subjekt trestného činu.....	16
2.2 Subjektivní stránka trestného činu.....	17
2.3 Objekt trestného činu.....	18
2.4 Objektivní stránka trestného činu.....	20
2.4.1 Následek.....	20
2.4.2 Příčinná souvislost.....	20
2.4.3 Hmotný předmět útoku.....	21
2.4.4 Jednání.....	22
3 Jednání postižitelná jako zkoumaný trestný čin a jednotlivé skutkové podstaty českého trestního práva.....	31
3.1 Mravnostní trestné činy v českém trestním právu.....	31
3.2 Jednotlivé skutkové podstaty mravnostních trestních činů.....	32
3.3 Skutkové podstaty trestných činů potenciálně postihujících mravnostní delikty.....	36
4 Vzájemná komparace kanonického a českého trestního práva.....	38
4.1 Srovnání obecné části obou systémů	38
4.1.1 Základní zásady.....	38
4.1.2 Působnost trestních zákonů.....	40
4.1.3 Okolnosti vylučující protiprávnost a okolnosti zmírňující trest.....	42
4.1.4 Okolnosti přitěžující pro ukládání trestu.....	46
4.1.5 Promlčení.....	46
4.2 Srovnání zvláštní části obou systémů – postihovaných skutkových podstat.....	48
Závěr.....	52
Seznam použitých pramenů a literatury.....	56
Seznam použitých zkratk.....	60

Úvod

Má práce se zabývá zkoumáním trestných činů duchovních osob proti šestému přikázání Desatera s nezletilou osobou. Vymezuje tento trestný čin podle platného kanonického práva katolické církve a následně toto vymezení srovnává s aktuálně platným českým trestním právem, konkrétně s úpravou tzv. mravnostních trestných činů. Z důvodu omezeného rozsahu se tato práce zabývá pouze hmotným právem a rozdílností procesních úprav se nezabývá.

Téma „pedofilů v Církvi“ je v současné době velmi aktuální, zvláště pro média, která jen málokdy znají skutečný stav věci a velmi často (nejen) v České republice podporují proticírkevní nálady. Ačkoliv si nedělám iluze o snaze osob pracujících v médiích získat o problematice kvalitní a ověřené informace, přece jen je namístě otázka, zda takové informace, zvláště pak přímo v českém jazyce, jsou v současnosti dispozici. Zvláště patrná je tato situace o jedné speciální oblasti, o vnitřním očistném mechanismu samotné církve, kterou je mnohaletou tradicí prověřené kanonické trestní právo. Až na některé čestné výjimky, které povětšinou v této práci cituji a využívám, je zatím tato oblast polem nepříliš probádaným.

Nerad bych podléhal módním vlnám diktovaným masmédií, nicméně přesto si myslím, že by si ta část kanonického práva, která se zabývá trestnými činy duchovních vůči nezletilým, podrobnější zpracování v současné době určitě zasloužila. Ač jsem přesvědčen, že trestní právo by se mělo využívat pouze jako prostředek *ultima ratio*, navíc v kanonickém právu se vším využitím zásady kanonické umírněnosti, domnívám se, že v některých hraničních případech by bylo právě kanonické právo dalším z dobrých prostředků pro udržování vysokého morálního kreditu představitelů Církve. I proto jsem se svou prací rozhodl přispět k výzkumu této oblasti. S ohledem na své působení v české advokacii jsem se rozhodl využít svých zkušeností v oblasti světského trestního práva a výzkum kanonického trestního práva Církve se pokusím propojit s komparací s trestním právem platným v současnosti v České republice. Věřím tak, že má práce bude mít i možnost praktického využití.

Nebudu se však za každou cenu snažit o praktičnost – domnívám se totiž, že od *teoreticky dobře prozkoumaného* kanonického trestního práva je už jen krůček k *popularizovatelnému a popularizovanému* kanonickému trestnímu právu. Takové popularizované trestní právo by pak mohlo znamenat, že i v případě nulového využití tohoto nástroje (což bychom si určitě upřímně všichni přáli) by alespoň v povědomí širší odborné veřejnosti mohlo být známo, že Církev má k dispozici tento velmi dobře vybroušený nástroj, který je schopen vhodně a účinně doplnit trestní

právo státní a s ním spolupůsobit a přispět tak k dokonalejší (byť nikdy ne úplně dokonalé) spravedlnosti na tomto světě.¹ Ta dokonalá spravedlnost nás očekává až v Božím království.

Během zpracovávání bakalářské práce jsem se pokoušel dodržovat jednotnou českou terminologii, a to takovou, jaká převládá v obecné teorii práva a v současné době je užívána i v platném z. č. 40/2009 Sb., trestním zákoníku (dále jen „trestní zákoník“). Tato terminologie se poněkud liší od té, která je užívána v úředním českém překladu Kodexu kanonického práva (dále též jen „CIC“).² Především nebudu jako překlad pro závadné jednání relevantní pro trestní právo (latinsky „*delictum*“) používat kodexový termín „*zločin*“ (což odpovídalo zákonnému stavu českého trestního práva v době překladu v roce 1994, kdy platil ve znění pozdějších změn zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon), ale obecnější pojem „*trestný čin*“, tak jako to činí překlady nepřímých novelizací kodexu.

V samotné práci pak budu postupovat následovně: Nejprve v prvotním předporozumění kanonického práva pomocí analytické metody vymezím skutek, který by pohledem kanonického práva mohl být shledán jako zkoumaný trestný čin. Vycházet budu právě z kanonického práva z důvodu, že tato bakalářská práce bude obhajována na Cyrilometodějské teologické fakultě. V rámci kanonického práva pak budu postupovat od nejdůležitějšího pramene, a to od Kodexu kanonického práva, který zkoumaný trestný čin zakotvoval původně a jehož obecná část je nadále pro posuzování trestnosti pachatelova jednání stěžejní, k novější právní úpravě obsažené v motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela*, doprovázeném listem Kongregace pro nauku víry *De delictis gravioribus*. Částečně tak práce postihne i historický vývoj, kterým právní úprava zkoumaného trestného činu prošla.

S ohledem na velkou obecnost skutkové podstaty se pokusím s pomocí důkladné analýzy za pomoci morální teologie blíže upřesnit, která jednání by pod kanonickoprávní skutkovou podstatu mohla spadat.

Poté se blíže podívám na tzv. mravnostní trestné činy sekulárního českého práva a pokusím se určit, kterých jednání proti šestému přikázání Desatera by se mohly týkat.

Posléze přistoupím k vlastní komparaci obou právních úprav, a to jak jejich obecné části (se zřetelem ke zkoumanému trestnému činu), tak i jejich speciální části (čili mravnostní trestné činy dle sekulárního českého trestního práva s kanonickoprávním trestným činem duchovních). Obvyklou situací bude ta, v níž pachatel kanonického trestného činu bude současně potrestán i jako

1 Srov. Církevní právo jako nástroj pastoračního působení Církve u NĚMEC, Damián. Kanonickoprávní řešení sexuálních deliktů katolických duchovních. *Tribunál*, Spišská kapitula : Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, IV. ročník, podzim 2005, č. 2/2005, s. 8.

2 Kodex kanonického práva promulgovaný 25. 1. 1983 papežem Janem Pavlem II. Pro účely této práce používám český překlad s přihlédnutím k latinskému originálu, vydaný jako *Kodex kanonického práva. Úřední znění textu a překlad do češtiny*. Překlad Miroslav Zedníček. Praha : Zvon, české katolické nakladatelství a vydavatelství, 1994.

pachatel sekulárního trestného činu. Lze se však domnívat, že nastanou i méně obvyklé situace, kdy pachatel skutku bude potrestán pouze jedním z obou systémů. Tuto domněnku pak budu prověřovat jako hypotézu své práce a budu podrobně zkoumat ty situace, u kterých by tento stav mohl nastat.

Závěrem pak sestavím souhrnnou komparaci obou systémů, zkonstruovanou na základě porovnání posuzování zkoumaného skutku v obou systémech. Pokud bych se v předchozím postupu nepokusil nalézt v sekulární úpravě konkrétní skutkové podstaty, pak by můj výzkum pravděpodobně ve výsledku byl pouhým obecným srovnáním kanonického trestního práva a českého trestního práva. Nepochybuji o užitečnosti takové studie, ale měla by rozhodně větší rozsah, než má tato bakalářská práce.

Důvod popsaného výzkumného postupu je dvojitý: Zaprvé jen na základě jasného a předem stanoveného postupu je možné získat určitý a omezený okruh otázek, jejichž výzkum by v rozsahu bakalářské práce mohl být prezentován v podobě uzavřeného a souvislého celku. Zadruhé: Osobně se domnívám, že jedině důkladné vymezení zkoumaného tématu může být základem kvalitní komparace.

V této práci přitom používám jako prameny především odbornou literaturu, časopiseckou i monografickou, dále také různé druhy normativních textů, ať už jde o platnou či minulou legislativu a též internetové zdroje informací (přehled viz kapitola *Seznam použitých pramenů a literatury*), především kvůli jejich aktuálnosti a snadné dostupnosti. Při práci s internetovými zdroji je třeba brát v potaz kvalitu publikovaných informací, která mnohdy bývá sporná. Proto používám pouze zdroje, jejichž věrohodnost je nějakým způsobem garantována. Jedná se např. o zdroje, které jsou publikovány současně tiskem (časopis *Tribunál*), nebo o zdroje, které svou věrohodnost nabývají četným ověřováním a editováním svými čtenáři (*Wikipedie*).

Závěrem tohoto úvodu bych chtěl poděkovat svému vedoucímu této práce, doc. Damiánu Němcovi, dr, a to především za jeho cenné podněty k výběru tématu a připomínky k samotnému textu práce. Rovněž bych mu chtěl poděkovat za ochotný a vřelý přístup při konzultacích během zpracovávání práce i za poukazy na některé aspekty kanonického práva, které, byť nemusely nutně všechny být v této práci použity, pro mě znamenaly osobní obohacení a prohloubení zájmu o tak vysoce zajímavou oblast, jakou bezesporu kanonické právo je.

1 Současné trestní právo katolické církve a jeho účel a funkce s přihlédnutím k situaci v České republice

1.1 Katolická církev a její vlastní trestní právo

Církev lze označit jako společenství věřících, přičemž určité oblasti života jejích příslušníků jsou upraveny kanonickým právem. Kanonické právo je systémem, který má velmi dlouhou tradici a který doprovází Církev prakticky po celou dobu její existence. V průběhu dějin se kanonické právo, podobně jako právo světských společenství, vyvinulo do několika dílčích subsystémů, mezi něž patří i právo trestní.

Podobně jako ve světském společenství, i v Církvi je trestní právo nástrojem ochrany zájmů společenství před jednáním, kterému se nepodařilo zabránit preventivním působením a ani je nebylo možno účinně postihnout jinými prostředky, které má společenství k dispozici.³ Takové prostředky mohou být jak právní (např. působení správního práva), tak i mimoprávní (např. působení přirozené autority, která vyzývá k nápravě). Každé trestní právo musí být používáno pouze jako nástroj *ultima ratio* a o kanonickém trestním právu tento způsob užití s ohledem na jeho funkci a zásady platí dvojnásob.

Kanonické trestní právo vypočítává v zásadě taxativně to jednání příslušníků Církve, které je natolik ohrožující pro určité nejdůležitější zájmy Církve či zájmy jejích příslušníků, že zasluhuje potrestání svěřenou mocí. Toto nalezení a potrestání pachatelů jednání je pak vedeno právem stanoveným způsobem, v případě Církve podle norem kanonického trestního práva procesního. Tak se ve společenství Církve uskutečňuje působení trestního práva, které je dle CIC vrozené a vlastní.⁴ Účelem kanonického trestního práva je pak podle většiny teorií buď spravedlivá odplata za nežádoucí jednání, nebo preventivní či nápravné působení na ostatní členy společnosti, resp. na pachatele.⁵ Souhrnně lze říci, že obecným účelem sekulárního trestního práva je ochrana nejdůležitějších právních statků.⁶ Podle převažujících současných teorií hodnotících kanonické právo Církve je jeho hlavním účelem prosazování spravedlnosti.⁷

3 DE AGAR, Joseph T. Martín. *A Handbook on Canon Law*. 2. přepracované vydání. Marianopolí : Wilson & Lafleur, 2007. s. 255.

4 Kán. 1311 CIC.

5 Srov. CIEPLY, Filip. Kara kryminalna i jej wykonanie w świetle nauczania Jana Pawła II. In GREŠKOWIAK, Alicja (ed.). *Zagadnienia prawa karnego na tle nauczania Jana Pawła II*. Lublin : Wydawnictwo KUL, 2006. s. 235.

6 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 20.

7 DUDA, Ján. Teórie dôvodov trestného systému Církvi. *Tribunál*, Spišská kapitula : Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, XI. ročník, jaro 2011, č. 1/2011. ISSN 1336-1600.

Specifikem pro fungování kanonického trestního práva v moderních právních státech je však to, že jeho hlavní účel je plněn i souběžně působícím světským trestním právem, a to do té míry, nakolik jsou nejdůležitější zájmy státu shodné s nejdůležitějšími zájmy Církve. Pro kanonické trestní právo je charakteristické, že vymezuje jen takové trestné činy, jejichž páčáním je ohrožován život církve – z ostatních jednání postihuje jen ta nejzávažnější, neboť počítá s ochranu ostatních důležitých zájmů jednotlivců i skupin v sekulárním trestním zákonodárství.⁸

Na druhou stranu, univerzální kanonické trestní právo musí počítat i s tím, že v některých částech světa může být souběžné působení světského práva buď úplně minimální či žádné (v některých rozvrácených státech), nebo může světské trestní právo působit pouze nahodile a nespravedlivě (v některých společnostech, které fungují na jiných hodnotových principech). V těchto oblastech tak může kanonické trestní právo být jediným systémem, který alespoň částečně plní účel sekulárního trestního práva. Konkrétní pozitivní kanonickoprávní trestní úprava proto musí vždy volit takové řešení, které na jedné straně není ani aspirací na onnipotenci a na druhé straně nesmí být pozitivní úprava zcela marginalizována.

V České republice se jedná o případ, kdy kanonické trestní právo působí v podmínkách demokratického právního státu s relativně fungujícími a výkonnými institucemi na ochranu práv jednotlivce i zájmů společnosti.⁹ Úkolem kanonického trestního práva v této situaci je tak doplnění světského trestního práva tam, kde nedochází k odplatě za závadné jednání a navíc doplnění specifickými prostředky typickými pro Církev, které směřují k nápravě života Církve jakožto společenství. Je totiž zřejmé, že existují určité zájmy a hodnoty, které jsou pro Církev velmi důležité, zatímco světská společnost je takto nevnímá a proto ani nezajišťuje jejich ochranu všemi svými dostupnými prostředky (a tím přirozeně ne krajními prostředky, jakými disponuje trestní právo). Rovněž je zřejmé, že čím více je světská společnost sekularizovaná, tím více bude existovat takových zájmů, které nejsou důležité pro stát, ale pouze pro Církev. Avšak i tam, kde zájmy Církve a zájmy státu jsou z pohledu trestního práva obdobné, je někdy pro ochranu těchto zájmů Církve nutné, aby byl stanoven trest, který státní právo nezná. Kanonické trestní právo tak pokrývá nejen situace, kdy není ochrana zájmů Církve zajištěna krajními prostředky (=trestním právem) vůbec, ale též situace, v nichž je ochrana zajištěna, ale je nutno ji ještě určitým způsobem, charakteristickým pro Církev, doplnit. Z této analýzy je patrné, že existence vlastního trestního práva Církve je v podmínkách jakékoliv společnosti důvodná.

8 HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 260.

9 Byť autor ze svého působení v české advokacii bohužel zná množství případů, kdy lze o těchto vyjmenovaných atributech pochybovat.

Pro úplnost je též nutné podotknout, že distinkce zájmů není asymetrická, ale že mohou existovat i zájmy a hodnoty, které jsou důležité z hlediska státu, ale Církev je nepovažuje za hodné ochrany prostřednictvím kanonického trestního práva.¹⁰

1.2 Podmínky pro zkoumání průniku sekulárního a kanonického trestního práva v České republice ohledně předmětného trestného činu

Z výše uvedeného rozboru je zřejmé, že zkoumaný trestný čin duchovních proti šestému přikázání Desatera s nezletilou osobou (dále též „zkoumaný trestný čin“) bude zasahovat do všech výše uvedených oblastí i s důsledky, které z toho pro právní regulaci oběma systémy a jejich vzájemný průnik budou plynout.

Jednání, které by dle kanonického práva mohlo být posouzeno jako trestný čin duchovních proti šestému přikázání Desatera s nezletilou osobou, pak bude považováno v obou systémech trestního práva za trestný čin jen tehdy, pokud zájem, který pachatelovo jednání bude narušovat, bude v obou systémech považován za hodný trestněprávní ochrany (viz výše). Nastanou však situace, kdy jednání poruší takovou hodnotu či zájem chráněný Církví, které státem (a jeho sekularizovanou společností) nebudou vůbec za hodnotu resp. za zájem považovány.

Aby bylo možno podrobněji popsat vztah těchto dvou systémů u sankcionování zkoumaného trestného činu duchovních, bude nutné nejprve vyjasnit, jaké hodnoty jsou chráněny úpravou zkoumaného trestného činu a jaké konkrétní jednání by vlastně mohlo být podřazeno pod skutkovou podstatu vymezenou kanonickým trestním právem. Za tím účelem bude nezbytné provést analýzu zkoumaného kanonickoprávního trestného činu, vymezit jej na základě všech pramenů, ve kterých je upraven, a pokusit se určit konkrétní jednání, která by mohla být posuzována jako tento trestný čin. Teprve posléze budou moci být nalezeny v sekulárním trestním právu ty skutkové podstaty, které se zkoumaného trestného činu týkají v tomto druhém systému trestněprávní regulace. Poté bude moci být přistoupeno ke komparaci obou právních systémů, při které bude porovnána jak obecná, tak zvláštní část v obou systémech.

¹⁰ Tím samozřejmě není myšleno, že by porušení těchto hodnot nebylo morálně špatné a případně hříchem. Pouze je Církev srozuměna s tím, že k jejímu fungování není nutné, aby porušení těchto zájmů bylo sankcionováno kanonickým trestním právem. Navíc stanovení rozsahu toho, co je vlastně chráněno, resp. sankcionováno kanonickým trestním právem, je nejisté, a to s ohledem na znění kán. 1399 CIC (viz níže).

1.3 Prameny současné právní úpravy

Předtím, než začnu blíže zkoumat předmětný trestný čin, bude se ve stručnosti nutné zmínit o pramenech trestněprávní úpravy, ať už kanonické, či sekulární.

Základním pramenem zůstává pro oblast kanonického práva i nadále CIC z roku 1983, kde byl původně předmětný trestný čin vymezen. Za pontifikátu Jana Pavla II. došlo v roce 2001 vydáním motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* a navazujícím listem Kongregace pro nauku víry *De delictis gravioribus* ke změně a doplnění dosavadních trestních předpisů (český překlad byl vydán v roce 2002¹¹). Tyto nové předpisy byly dále novelizovaným listem Kongregace pro nauku víry *De delictis gravioribus* za účelem vylepšení jejich použití v praxi¹² upraveny ještě v roce 2010.¹³

Pro sekulární trestní úpravu v České republice je pramenem hmotného práva zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který s účinností od 1. 1. 2010 nahradil zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Procesním předpisem je zde zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů. Sekulární právní úprava sice s účinností od 1. 1. 2012 zná i trestní odpovědnost právnických osob (prostřednictvím zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a o řízení proti nim), pro problematiku zkoumanou v této práci však tento zákon není podstatný, neboť nemění skutkové podstaty obsažené v trestním zákoníku.

11 NĚMEC, Damián. Ke skutečnému obsahu listu Kongregace pro nauku víry „de delictis gravioribus“. *Revue církevního práva*, Praha, Společnost pro církevní právo, ročník neuveden, léto 2005, č. 31 – 2/05, s. 144.

12 KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Normy motu proprio „Sacramentorum sanctitatis tutela“ (2001) - Historický úvod vypracovaný Kongregací pro nauku víry*. In *Acta České biskupské konference*, č. 5 (roč. 2010), s. 157.

13 KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Normy pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregací pro nauku víry De delictis gravioribus* (21. května 2010). In *Acta České biskupské konference*, č. 5 (roč.2010), s. 124-146.

KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Krátká zpráva o změnách Norem pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregací pro nauku víry z 21. května 2010*. In *Acta České biskupské konference*, č. 5 (roč. 2010), s. 147-151.

1.4 Vymezení trestného činu duchovních osob proti šestému přikázání Desatera s nezletilou osobou pod šestnáct, resp. osmnáct roků

1.4.1 Vymezení zkoumaného trestného činu v CIC

Předmětný trestný čin byl původně vymezen a upraven v § 2 kán. 1395 CIC. Pro úplné pochopení a vymezení tohoto trestného činu je však nutné vzít v potaz celý kán. 1395 CIC, který beze změny od své promulgace dne 25. 1. 1983 stanoví ve dvou paragrafech:

„Kán. 1395:

§ 1. Duchovní, který žije v konkubinátě, kromě případu, o němž v kán. 1394, a duchovní setrvávající s pohoršením v jiném vnějším hříchu proti šestému přikázání Desatera, bude potrestán suspenzí, ke které, jestliže po napomenutí setrvá ve zločinu, mohou být postupně přidávány další tresty, třeba i propuštění z duchovenského stavu.

§ 2. Duchovní, který spáchal jiný zločin¹⁴ proti šestému přikázání Desatera a zločin byl spáchán násilím nebo hrozbami nebo veřejně nebo s nezletilou osobou pod šestnáct roků, bude potrestán spravedlivými tresty, a jestliže to případ vyžaduje, i propuštěním z duchovenského stavu.“

Obsahy obou paragrafů kán. 1395 CIC jsou vůči sobě v poněkud nejasném postavení. Na první pohled se zdá, jako by skutková podstata obsažená v § 2 byl kvalifikovanou skutkovou podstatou té podstaty, která je obsažena v § 1. Analýzu navíc ztěžuje to, že ne v každém z paragrafů je umístěna pouze jediná skutková podstata. Při bližším zkoumání se však lze klonit k závěru, že zkoumaný kánon ve skutečnosti obsahuje tři základní skutkové podstaty a dvě kvalifikované skutkové podstaty, u nichž je možnost zvýšit udělený trest, přičemž § 1 obsahuje dvě základní a dvě kvalifikované skutkové podstaty a § 2 obsahuje jednu alternativní skutkovou podstatu, která je vymezena čtyřmi od sebe navzájem lišícími fakultativními znaky. Skutkové podstaty lze vymežit jen při prozkoumání vzájemných vazeb obou paragrafů.

V § 2 je velmi matoucím způsobem použit termín *jiný zločin* – dle gramatického a systematického výkladu by se zdálo, že jednání by šlo podřadit pod skutkovou podstatu obsaženou v § 2 jen v případě, že by přednostně nemohla být podřazena pod skutkové podstaty

¹⁴ Jak již bylo zmíněno výše, český úřední překlad CIC užívá pro latinský originální termín „*delictum*“ (používáno i ve slovesném tvaru „*deliquerit*“) český termín „*zločin*“, což může způsobit ve vědomí interpreta normy posun významu tohoto termínu.

zmíněné v § 1. Takový výklad je ale neudržitelný z pohledu zásad logického výkladu – zmíněné řešení by vedlo k absurdním závěrům. Skutkové podstaty v § 1 jsou ve své základní podobě sankcionovány jediným možným – tj. absolutně určitým – trestem – suspenzí¹⁵, což je relativně přísný trest, avšak ne nejprísnejší. Přísnějším trestem může být nad tento trest pachatel postižen, jen pokud splní podmínky kvalifikované skutkové podstaty, a to pokud je napomenut a současně v páčání trestného činu nadále setrvává. V případě nenaplnění těchto znaků by nemohl být přísněji postižen. Oproti tomu u skutkové podstaty obsažené v § 2 je stanoven trest neurčitý, a to *spravedlivý trest*. V případě uznání pouze gramatického a systematického výkladu by tak mohla nastat absurdní situace, kdy by pachatel např. spáchal hřích proti šestému přikázání Desatera (jakýkoliv kromě konkubinátu) a spáchal jej násilím a navíc hrozbami, avšak současně by setrval s pohoršením ve vnějším hříchu, by pak mohl být postižen jedine suspenzí, přičemž přísnějšími tresty by mohl být postižen jedine v případě, že by po napomenutí v páčání tohoto trestného činu setrval. Je proto nutné respektovat závěry logického výkladu, a sice, že **§ 2 obsahuje alternativní skutkovou podstatu zcela nezávislou na § 1, přičemž pravděpodobně lze pachatele současně soudit jak za naplnění znaků skutkových podstat v § 1, tak i za naplnění znaků skutkové podstaty z § 2**. Je otázkou, zda by jako překlad latinského znění „*Clericus qui aliter contra sextum Decalogi prceptum deliquerit*“ oproti současnému českému překladu „*Duchovní, který spáchal jiný zločin proti šestému přikázání Desatera*“ nebylo vhodnější užít „*Duchovní, který spáchal trestný čin proti šestému přikázání Desatera jiným způsobem*“.

Ve schématu bychom mohli úpravu jednotlivých skutkových podstat kán. 1395 CIC znázornit takto (SP – skutková podstata, T – trest, KSP – kvalifikovaná skutková podstata, SZKSP – speciální znaky konkrétní skutkové podstaty):

15 Tento dílčí závěr o absolutně určité sankci lze činit bez přihlídnutí k možnostem obecných zásad kanonického či trestního kanonického práva, např. těch, která jsou zakotvena v kán. 1344 odst. 1 nebo i kán. 1346 CIC.

Kán. 1395 § 1 :

1. SP: Konkubinát, kromě případu, o němž kán. 1394 CIC

- T: suspenze

1.1. KSP: Konkubinát

- SZKSP: setrvání v páchání trestného činu po napomenutí
- T: k suspenzi možno přidávat postupně další tresty, třeba i propuštění z duchovního stavu

2. SP: Hřích proti šestému přikázání Desatera, mimo konkubinát

- SZKSP: setrvávání s pohoršením ve vnějším hříchu
- T: suspenze

2.1. KSP: Hřích proti šestému přikázání Desatera, mimo konkubinát

- SZKSP: setrvání v páchání trestného činu po napomenutí
- T: k suspenzi možno přidávat postupně další tresty, třeba i propuštění z duchovního stavu

§ 2:

3. SP: Hřích proti šestému přikázání Desatera

- SZKSP: spáchán násilím nebo hrozbami nebo veřejně nebo s nezletilou osobou pod šestnáct roků
- T: spravedlivý trest, a jestliže to případ vyžaduje, i propuštění z duchovenského stavu

Zkoumaný trestný čin je tedy v CIC vymezen v kán. 1395 tak, že popis skutkové podstaty zní:

Duchovní, který spáchal zločin proti šestému přikázání Desatera a zločin byl spáchán s nezletilou osobou pod šestnáct roků,...

O trestu pro pachatele pak je stanoveno, že:

...bude potrestán spravedlivými tresty, a jestliže to případ vyžaduje, i propuštěním z duchovenského stavu.“

1.4.2 Vymezení trestného činu dle motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* a navazujícího listu *De delictis gravioribus* v aktuálním znění

Za pontifikátu Jana Pavla II. v roce 2001 došlo vydáním motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* a navazujícím listem Kongregace pro nauku víry *De delictis gravioribus* ke zpřísnění a k mírné modifikaci trestní úpravy u některých trestných činů již vymezených v CIC a dále ke stanovení některých nových skutkových podstat.¹⁶ Takto stanovené normy byly dále ještě upraveny v roce 2010,¹⁷ přičemž došlo k dalšímu upřesnění a povětšinou k opětovnému zpřísnění právní úpravy, rovněž došlo k zavedení nových skutkových podstat. V čl. 6 § 1 účinného znění listu *De delictis gravioribus* je tak zkoumaný trestný čin vymezen následujícím způsobem:

čl. 6

§ 1. *Závažnější trestné činy proti mravům, jejichž projednávání je vyhrazeno Kongregaci pro nauku víry, jsou:*

1. *trestný čin proti šestému přikázání Desatera spáchaný duchovním s nezletilou osobou mladší 18 let; pro účely tohoto předpisu je nezletilým postavena na roveň osoba, která trvale nemá úplné užívání rozumu;*

2. *získávání, držení nebo rozšiřování pornografických obrazových materiálů osob mladších 14 let spáchané duchovním k nemravným účelům, a to jakýmkoli způsobem a jakýmkoli technickým prostředkem.*

§ 2. *Duchovní, který by spáchal trestné činy popsané v § 1, ať je potrestán podle závažnosti zločinu, nevyjímaje propuštění z duchovenského stavu nebo zbavení duchovenské hodnosti.*

(...)

Oproti úpravě v CIC se tato úprava liší především trestněprávní relevancí jednání pachatele vůči nezletilým ve věku od šestnácti do osmnácti let a též jednání vůči některým kategoriím dospělých osob (těch, které nemají úplné užívání rozumu), které jsou tímto postaveny na roveň osob nezletilých. V § 1 odst. 2 listu je pak dále vymezena druhá samostatná skutková podstata týkající se získávání, držení nebo šíření pornografických obrazových materiálů osob mladších čtrnácti let. Tato

16 HRDINA, Ignác Antonín. *Prameny ke studiu kanonického práva*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. s. 190.

17 Normy pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry z 21. května 2010. In *Acta České biskupské konference*, č. 5 (roč. 2010).

samostatná skutková podstata, zavedená v roce 2010,¹⁸ je podle mého názoru rozšířením škály trestných jednání, neboť ne všechna jednání, která jsou trestná dle této skutkové podstaty, jsou jednoznačně trestná i podle dosavadní skutkové podstaty (viz níže v kap. 2.4.4.).

Původní skutková podstata v kán. 1395 § 2 CIC je tak plně obsažena ve skutkové podstatě nové právní úpravy, a rovněž trest za předmětné jednání stanovený v CIC je plně absorbován trestem z nové úpravy. Co se týče použitelnosti této původní úpravy, vzhledem k tomu, že nová úprava je nepřímou novelizací kodexu¹⁹ a vzhledem ke způsobu vymezení trestného činu v nové úpravě, se úprava v kán. 1395 § 2 CIC (konkrétně výše vymezená skutková podstata týkající se jednání vůči nezletilým) pravděpodobně stává obsoletní. Pokud přihlídneme k tomu, že se zákonodárce při promulgaci nové úpravy nijak nezmínil, jak má být dále jednáno se starou úpravou (ač mu jistě nic nebránilo a ač mohl zvolit metodu přímé novelizace), je dle mého názoru původní norma v CIC nadále platná, avšak po dobu účinnosti nové normy nebude moci být aplikována. Užívání nové úpravy tak má charakter aplikační přednosti. V opačném případě, pokud by zákonodárce mínil původní úpravu zrušit a pokud by novou úpravu vnímal jako stabilní a bez potřeby budoucích změn, pravděpodobně by v textu nové úpravy toto zrušení výslovně učinil.²⁰ Aplikační přednost mají přitom veškerá další ustanovení v nové úpravě, která se týkají předmětného trestného činu, jako např. úprava promlčení či procesní postup při projednávání trestného činu. Ani u těchto ustanovení se původní ustanovení z CIC nepoužijí.

Výše uvedená úvaha je podstatná pro další zkoumání v této práci. Bylo by sice možné dále zkoumat platnou normu, která je v současnosti v aplikační praxi neužívaná, avšak to by bylo jen málo přínosné pro praktickou využitelnost této práce. S ohledem na to, že původní skutková podstata z kán. 1395 CIC je plně obsažena v čl. 6 listu *De delictis gravioribus*, budu se v této práci zabývat oním trestným činem tak, jak je vymezen ve zmíněném listu.

Platná a účinná kanonickoprávní úprava tedy v současnosti vymezuje zkoumaný trestný čin následovně – jde o jednání o dvou skutkových podstatách, které jsou vymezeny tak, že v první skutkové podstatě jde o *trestný čin proti šestému přikázání Desatera spáchaný duchovním s nezletilou osobou mladší 18 let* a ve druhé o *získávání, držení nebo rozšiřování pornografických obrazových materiálů osob mladších 14 let spáchané duchovním k nemravným účelům, a to jakýmkoli způsobem a jakýmkoli technickým prostředkem*, přičemž trest má být stanoven

18 Viz Krátká zpráva o změnách Norem pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry z 21. května 2010. In: *Acta České biskupské konference*, č. 5 (roč. 2010), s. 151.

19 HRDINA, Ignác Antonín. Vývoj kanonické legislativy v uplynulém desetiletí. *Revue církevního práva*, Praha, Společnost pro církevní právo, ročník XVI., č. 45 - 1/10, s. 59-60. Stejný autor zmiňuje totéž in: HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 276.

20 V kanonickém právu je sice využíváno i rušení norem mlčky (*tacite*), použití této metody by však podle mého názoru u takto jednoduché právní materie bylo v rozporu s presumpcí rozumného zákonodárce. Srov. HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 90.

podle závažnosti zločinu, nevyjímaje propuštění z duchovenského stavu nebo zbavení duchovenské hodnosti.

Na tomto místě, před přistoupením k bližší analýze, je nutné podotknout, že některá jednání pachatele mohou splňovat nejen znaky zkoumaného trestného činu proti šestému přikázání Desatera s nezletilou osobou mladší osmnácti let, ale i bez splnění dalších podmínek také znaky skutkových podstat jiných trestných činů, jež jsou obsaženy v CIC, či v jeho pozdějších nepřímých novelizacích. Dle názoru autora by pak pachatel v takovém případě měl být stíhán a souzen za spáchání všech trestných činů, jejichž skutkové podstaty jeho jednání splňuje a následně by měl být potrestán dle pravidel kanonického práva pro ukládání trestů podle zásad kumulace, modifikovaných např. kán. 1346 CIC. Tato problematika souběhu trestných činů by si jistě zasloužila více pozornosti, překračuje však možnosti této bakalářské práce.

2 Jednotlivé prvky trestného činu a konkrétní jednání podřaditelná pod skutkovou podstatu kanonického trestného činu

Kanonické právo nemá v současnosti vlastní definici trestného činu. Kanonickoprávní nauka však trestný čin definuje za pomoci pojmů z kán. 1321 § 1 CIC.²¹ Aby mohl skutek být kvalifikován jako trestný čin, musí především současně kumulativně splňovat všechna kritéria požadovaná tímto kánonem – pro zkoumaný trestný čin to především znamená, že jednání musí být vnější, musí porušit zákon nebo příkaz a musí být subjektu těžce přičitatelné z důvodu zlého úmyslu.²² Vzhledem ke znění kán. 1399 CIC pak některé teorie doplňují tuto formálně pojímanou definici o materiální prvek, kterým je vnitřní špatnost činu.²³

Skutek musí být těžce hříšný, což znamená, že musí splnit dvě podmínky – musí se týkat závažné látky a být spáchán dokonale lidským úkonem.²⁴ Bez ohledu na diskuze o závažnosti látky u každého jednání proti šestému přikázání je s ohledem na vymezení konkrétních objektů (viz níže v kap. 2.3.) a s ohledem na to, že jeden z těchto konkrétních objektů je čistota života nezletilých osob pod osmnáct roků, u zkoumaného trestného činu jen stěží představitelné, že by existovalo takové vnější jednání, které by nebylo dostatečně závažné a tudíž by alespoň materiálně nebylo těžkým hříchem. Spáchání dokonale lidským úkonem znamená, že skutek musí být svobodný a dobrovolný.²⁵ Nedostatky svobody a dobrovolnosti tak zde vystupují jako okolnosti vylučující či alespoň umenšující nejen trestnost, ale vůbec protiprávnost. V podstatě obdobně se řečené týká i druhé skutkové podstaty zkoumaného trestného činu, kterým je získávání, držení či rozšiřování dětské pornografie.

Podle obecné morální teologie pak existují případy, kdy i přes absenci některých náležitostí je skutek těžkým hříchem – jedná se o případy bludného svědomí, závažně zlého *finis operantis*, existuje-li blízká příležitost těžce hřešit nebo je-li způsobeno závažné pohoršení, případně je-li jednání doprovázeno pohrdáním. Těžký hřích může za těchto okolností být spáchán i tehdy, netýká-li se závažné látky a není-li spáchán dokonale lidským úkonem.²⁶ Tyto okolnosti však mohou

21 LISTL, Joseph, SCHMITZ, Heribert a kol. *Handbuch des katholischen Kirchenrechts*. 2. vyd. Regensburg : Pustet, 1999. s. 1127.

22 HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 262.

23 WÓJCIK, Walenty, KRUKOWSKI, Józef, LEMPA, Florian. *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. T. 4*. Lublin : Redakcja wydawnictw KUL, 1987. s. 120-121.

24 BENEŠ, Albert. *Morální teologie*. 4. vyd. [Praha] : Krystal OP, 1994. s. 52.

25 Tamtéž, s. 51.

26 Tamtéž, s. 51-53.

dle kán. 1324 § 1 a 2 CIC zakládat právo pachatele na udělení mírnějšího trestu, případně dokonce dle kán. 1323 CIC na beztrestnost.

Na druhé straně i v případě, že látka je závažná a jednání dokonale lidské, se čin nestává těžkým hříchem tehdy, je-li u jednatelova chybné svědomí, nedostatek přilnutí, nedostatek souhlasu nebo nedostatek morální závažnosti.²⁷ V takovém případě by pak trestnost jednání neměla nastat.

Výše uvedené podmínky je dle mého názoru možno chápat jako materiální korektiv formálního pojetí konkrétních skutkových podstat kanonického trestního práva.

Česká sekulární trestněprávní nauka vymezuje trestný čin pomocí skutkové podstaty, čili pomocí souhrnu znaků, které charakterizují protiprávní jednání. Pro větší názornost a pro možnost porovnávat jednotlivé prvky skutkové podstaty zkoumaného trestného činu s trestnými činy podle sekulární trestněprávní úpravy při analýze použijí k vymezení zkoumaného trestného činu definici trestného činu podle sekulární nauky. Trestným činem je tak protiprávní jednání, které splňuje znaky skutkové podstaty a obecné znaky uvedené v zákoně.²⁸ Zatímco znaky skutkové podstaty (subjekt, subjektivní stránka, objekt, objektivní stránka) navzájem jednotlivé trestné činy od sebe odlišují, obecné znaky (věk a přičetnost) jsou pro všechny trestné činy stanoveny stejně. Podle tohoto formálního pojetí budu postupovat dále při popisu zkoumaného trestného činu.

2.1 Subjekt trestného činu

Subjektem zkoumaného trestného činu (tedy pachatelem, neboli činným subjektem trestného činu²⁹) je s ohledem na jeho vymezení v listu *De delictis gravioribus* zásadně duchovní. Jedná se zde o jeden z případů tzv. speciálního subjektu.³⁰ Duchovním je pak dle znění kán. 207 § 1 a kán. 266 § 1 CIC každý, kdo přijal (alespoň) jáhenské svěcení.³¹ Je tedy zřejmé, že propuštění z duchovenského stavu způsobuje ztrátu způsobilosti pro spáchání takového trestného činu, ačkoliv ze svátostného hlediska taková osoba duchovním nadále zůstává.

Dle mého názoru zde je představitelné i nepřímé pachatelství duchovního. Nepřímé pachatelství je pachatelstvím, které k trestné činnosti využívá „živý nástroj“ – 1. osobu trestně neodpovědnou (pachatel pošle krást dítě), 2. osobu jednatelova ve skutkovém omylu (pachatel pošle

27 BENEŠ, Albert. *Morální teologie*. 4. vyd. [Praha] : Krystal OP, 1994. s. 51-53.

28 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 114-119. Při svém výkladu o kanonickém trestním právu se této systematice přidržuje i HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 262.

29 WÓJCIK, Walenty, KRUKOWSKI, Józef, LEMPA, Florian. *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. T. 4. Lublin : Redakcja wydawnictw KUL, 1987. s. 123.*

30 HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 263.

31 LISTL, Joseph, SCHMITZ, Heribert a kol. *Handbuch des katholischen Kirchenrechts*. 2. vyd. Regensburg : Pustet, 1999. s. 266.

zletilou osobu vyzvednout kufry do nákladového prostoru autobusu s nepravdivým tvrzením, že kufry jsou pachatelovy), 3. osobu přinucenou jednat podle pokynů pachatele za okolností vylučujících protiprávnost (např. osoba donucená krást pachatelovou pohružkou) nebo 4. vylučujících vůli (fyzický nátlak pachatele - pachatel zraní třetí osobu skrze přistrčení jinou osobou – živým nástrojem).³² Lze si tak představit např. situaci, kdy duchovní pošle nezletilou osobu pod patnáct let opatřit pornografické časopisy, nebo kdy donutí jinou osobu pod pohružkou násilí k souloži s nezletilou osobou – v obou případech by osoba činná byla trestně neodpovědná (byla by oním „živým nástrojem“), avšak duchovní by podle mého názoru byl nepřímým pachatelem. Dle odborné literatury je však tato možnost, a to i s ohledem na znění kán. 18 CIC, hodnocena jako sporná.³³

S ohledem na platnou úpravu přijetí do duchovenského stavu odpadá nutnost zkoumat věk pachatele s ohledem na věkovou hranici trestní odpovědnosti stanovené v kán. 1323 odst. 1 CIC, neboť pachatel – platně vysvěcený duchovní – bude mít vždy více než šestnáct let. Co se týče přičetnosti a jejího vlivu na trestnost jednání, tato práce se jí blíže zabývá v kap. 4.1.3.

U subjektu zkoumaného trestného činu je rovněž možná trestná součinnost. Spolupachatelem přitom může být vždy pouze duchovní, je však představitelné, že u jiných forem součinnosti (návodce, organizátor, pomocník) může být pachatelem i laik.³⁴ Laik by samozřejmě nemohl být postižen tresty, které mohou postihnout pouze duchovního (např. suspenze).³⁵ S ohledem na určitou nejasnost této problematiky³⁶ a vzhledem k tomu, že i v takovém případě, kde by účastníkem byl laik (např. jako návodce), stále by hlavním pachatelem musel být duchovní, v dalším výkladu se budu v zásadě zabývat možností, že pachatelem či účastníkem trestného činu je duchovní, pokud neuvádím jinak.

2.2 Subjektivní stránka trestného činu

Jediným obligatorním znakem subjektivní stránky zkoumaného trestného činu je zavinění ve vztahu k následku. S ohledem na znění kán. 1321 § 2 CIC je zde jediným možným druhem zavinění, které lze u deliktního jednání postihnout, zavinění úmyslné. Pokud pachatel způsobí

32 Více o nepřímém pachatelství viz JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 290-291.

33 LÜDICKE, Klaus. *Gemeinsame Tat*. In LÜDICKE, Klaus (ed.). *Münsterlicher Kommentar zum Kodex Iuris Canonici unter besonderer Berücksichtigung der Rechtslage in Deutschland, Österreich und der Schweiz*. Essen : Ludgerus, 1985–[pokračuje], 6 svazků. ISBN 978-3-87497-202-4, ISSN 0932-8327; sv. 6, s. 1329/5, November 1992.

34 V podrobnostech např. WÓJCIK, Walenty, KRUKOWSKI, Józef, LEMPA, Florian. *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. T. 4*. Lublin : Redakcja wydawnictw KUL, 1987. s. 151-154.

35 LÜDICKE, Klaus. *Gemeinsame Tat*. In LÜDICKE, Klaus (ed.). *Münsterlicher Kommentar zum Kodex Iuris Canonici unter besonderer Berücksichtigung der Rechtslage in Deutschland, Österreich und der Schweiz*. Essen : Ludgerus, 1985–[pokračuje], 6 svazků. ISBN 978-3-87497-202-4, ISSN 0932-8327; sv. 6, s. 1329/4, November 1992.

36 Srov. HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 267.

skutek z nedbalosti, není jeho jednání možno posoudit jako předmětný trestný čin, neboť u zkoumané skutkové podstaty není výslovně stanovena trestnost nedbalostního jednání.³⁷

U tohoto trestného činu bude důležité rovněž ust. kán. 1321 § 3 CIC, které stanoví presumpci zavinění (neboli přičitatelnosti³⁸) při vnějším porušení trestního zákona či příkazu. Jde ovšem o domněnku vyvratitelnou.³⁹

O zavinění ve vztahu k možnému omylu co se týče vlastností poškozeného bude pojednáno níže v kap. 4.1. této práce, která se zabývá odlišným způsobem aplikace obecných částí sekulární a kanonickoprávní trestní úpravy.

2.3 Objekt trestného činu

Objekt trestného činu, neboli právem chráněný zájem, je nutné u zkoumaného trestného činu vymezit především teologicky,⁴⁰ přičemž obecným objektem každé kanonickoprávní normy je obecné dobro, či dobro církve (viz kán. 1321 § 2 CIC).⁴¹

Sama kanonickoprávní trestní norma je v podstatě rozvinutím samotného šestého přikázání Desatera, přičemž trestně jsou sankcionovány jen některé zvláště závažné přestupky proti tomuto přikázání. Skupinovým objektem, neboli určitým věcně vymezeným okruhem právem chráněných zájmů⁴², které jsou zde chráněny, je životní styl duchovních, na který jsou kladeny určité požadavky vyplývající z evangelní rady čistoty, umocněné u většiny duchovních slibem celibátu, v případě zasvěcených osob též slibem či jiným závazkem čistoty, dále z povinnosti vydávat zvláštní svědectví a z faktu, že mají vůči adresátům svého působení zvláštní postavení.⁴³ Pro tento názor svědčí jak systematika kodexu, která řadí pod jednu stať (stať IV. knihy VI.) pouze trestné činy duchovních, tak i systematiku listu *De delictis gravioribus*, kde v čl. 6 jsou jmenovány opět pouze trestné činy duchovních. Shodný skupinový objekt mají v rámci CIC a rovněž v listu *De delictis gravioribus* i další trestné činy, jmenujme alespoň:

- pokus o uzavření manželství (kán. 1394 § 1 CIC)

37 HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 263.

38 Dle českého úředního překladu kodexu „přičetnost“, která je nepříliš vhodným přeložením lat. *imputabilitas*. Viz HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 264.

39 Tamtéž.

40 V této kapitole jsou chráněné zájmy a jejich hierarchie převzaty podle NĚMEC, Damián. Kanonickoprávní řešení sexuálních deliktů katolických duchovních. *Tribunál*, Spišská kapitula : Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojaššáka, IV. ročník, podzim 2005, č. 2/2005, s. 8.

41 HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 264. WÓJCIK, Walenty, KRUKOWSKI, Józef, LEMPA, Florian. *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. T. 4*. Lublin : Redakcja wydawnictw KUL, 1987. s. 157.

42 K rozlišování objektu viz JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 153-158, příp. HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 264.

43 NĚMEC, Damián. Kanonickoprávní řešení sexuálních deliktů katolických duchovních. *Tribunál*, Spišská kapitula : Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojaššáka, IV. ročník, podzim 2005, č. 2/2005, s. 8.

- život duchovního v konkubinátě (kán. 1395 § 1 CIC)
- setrvávání duchovního v jiném hříchu proti šestému přikázání Desatera, a to s pohoršením (kán. 1395 § 1 CIC)⁴⁴

Dle odborné literatury jsou u zkoumaného trestného činu čtyři konkrétní objekty, a sice:

1. čistota života duchovních,
2. čistota života nezletilých,
3. ochrana svátostného kněžství a
4. ochrana příjemců pastorační služby duchovních⁴⁵

Ad 1. a 2.: Katechismus katolické církve (dále jen „KKC“)⁴⁶ uvádí, že „[č]istota vyjadřuje zdařilou integraci pohlavnosti v člověku a tím vnitřní jednotu člověka v jeho tělesném a duchovním bytí...“ (č. 2337 KKC), přičemž „[k]aždý pokřtěný je povolán k čistotě... Všichni věřící jsou povoláni, aby vedli čistý život podle svého zvláštního životního stavu...“ (č. 2348 KKC). Čistota je ve své podstatě ctností, která řídí tužby a požitky spojené s plodivým aktem.⁴⁷ Jako taková je pak součástí ctnosti umírněnosti.⁴⁸ Kanonickoprávní normou je tak chráněn nejen zájem na čistotě poškozené nezletilé osoby pod osmnácti lety, ale rovněž zájem na čistotě duchovního, který svým jednáním čistotu narušuje. Protože čistota jednotlivců se následně promítá do stavu Církve, je zde chráněným zájmem rovněž čistota Církve jako celku.

Ad 3.0: Církev má bytostný zájem na ochraně svátostného kněžství, které má být ostatním věřícím svědectvím. Pokud je současně pachatel osobou vázanou závazkem čistoty, pak je navíc nutné si uvědomit, že provinění, týká-li se látky závazku (zde závazku čistoty), je těžší než u osoby jiné, neboť může způsobit obecné pohoršení.⁴⁹

Ad 4.: Rozhodně ne posledním co do důležitosti je ochrana příjemců pastorační služby duchovních. Tito příjemci poskytují často duchovním svou důvěru a jsou-li osobami dosud nedospělými, duchovní nad nimi mohou získat často velký vliv. U těchto osob je z důvodu jejich slabší pozice rovněž ztížena možnost obrany. O to větší zpronevření se posláním svátostného

44 Bližší vymezení trestných činů jmenovaných v kán. 1395 CIC viz kap. 1.4.1. této práce.

45 NĚMEC, Damián. Kanonickoprávní řešení sexuálních deliktů katolických duchovních. *Tribunál*, Spišská kapitula : Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, IV. ročník, podzim 2005, č. 2/2005, s. 8.

46 Katechismus citován dle českého vydání *Katechismus katolické církve*. 2. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2002. 817 s. ISBN 80-7192-473-3.

47 BENEŠ, Albert. *Morální teologie*. 4. vyd. [Praha] : Krystal OP, 1994. s. 171.

48 Tamtéž, s. 168.

49 Srov. BENEŠ, Albert. *Morální teologie*. 4. vyd. [Praha] : Krystal OP, 1994. s. 218.

kněžství je zneužít tento vliv ke zlému spácháním trestného činu na takové nedospělé osobě (resp. osobě s nedostatečným užíváním rozumu).

2.4 Objektivní stránka trestného činu

Jako objektivní stránku trestného činu označujeme tři obligatorní znaky skutkové podstaty, a sice jednání, následek a příčinnou souvislost mezi jednáním a následkem. K těmto obligatorním znakům každého trestného činu se u zkoumaného trestného činu připojuje zvláštním způsobem vymezený hmotný předmět útoku, který se tak stává čtvrtým prvkem objektivní stránky. Nejprve se stručně zmíním o následku, příčinné souvislosti a hmotném předmětu útoku, protože jejich vymezení nečiní větších potíží. Posléze se podrobně zastavím u jednání, které je ve skutkové podstatě zákonné úpravy vymezeno jen velmi obecně.

2.4.1 Následek

Následkem je u trestného činu obecně ohrožení či porušení právem chráněného zájmu, podle čehož jsou pak rozlišovány buď delikty poruchové nebo ohrožovací.⁵⁰ **Domnívám se, že zkoumaný trestný čin je trestným činem poruchovým**, protože pokud trestný čin je spáchán a následek už existuje, lze si jen těžko představit situaci, že by čistota života ještě nebyla porušena.

2.4.2 Příčinná souvislost

Příčinnou souvislostí je míněn příčinný vztah mezi jednáním a následkem. Chybí-li tento vztah, je vyloučena trestní odpovědnost.⁵¹ U zkoumaného trestného činu je nutné ji prokazovat u každého jednotlivého jednání, které má za následek porušení chráněného zájmu, individuálně.

Ke zjištěnému příčinnému vztahu pak musí přistoupit zavinění, které zahrnuje vývoj příčinné souvislosti alespoň v hrubých rysech. Pachatel je trestně odpovědný za následek, který způsobil, jen pokud jej zavinil (o presumpci zavinění při vnějším porušení stanovené kán. 1321 §3 viz výše).⁵²

50 HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 265.

51 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 174.

52 Tamtéž, s. 178.

2.4.3 Hmotný předmět útoku

Hmotným předmětem útoku je v aktuálně platné normě v první skutkové podstatě nezletilá osoba pod osmnáct let. Právě vůči ní musí směřovat útok, ať už přímo, nebo zprostředkovaně. U tohoto znaku pak zákonodárce stanovuje fikci, kterou rozšiřuje okruh osob též o jakékoliv osoby, které trvale nemají úplné užívání rozumu, tím, že v čl. 6 *De delictis gravioribus* stanoví, že „*pro účely tohoto předpisu je nezletilým postavena na roveň osoba, která trvale nemá úplné užívání rozumu*“. U druhé skutkové podstaty zkoumaného trestného činu je přítomen hmotný předmět útoku jen zprostředkovaně (prostřednictvím pornografických či erotických materiálů) a tak lze říci, že druhá skutková podstata nevyžaduje jako svůj obligatorní prvek hmotný předmět útoku. Pro zjednodušení však i zde budeme považovat nezletilého (zpodobněného na pornografických obrazových materiálech) za hmotný předmět útoku. Takto stanovený předmět útoku lze u obou skutkových podstat ztotožnit s obětí trestného činu.

Co se obecně týče sexuálních jednání, které jsou zaměřeny specificky na dítě, jedná se z pohledu medicínské sexuologie o deviantní chování, které někdy může být zapříčiněno sexuální deviací.⁵³ Za sexuální deviaci je přitom považováno trvalé sexuální zaměření, které se odchyluje od normy sexuálního chování, kterou je „*být přitahován a vzrušován dospělou osobou opačného pohlaví, ... směřovat cestou nenásilného sblížení k uskutečnění oboustranně chtěného koitu (souloží), přičemž má být přítomna tendence k vytvoření trvalého partnerství...*“⁵⁴ Deviace se přitom dělí na deviace v objektu, deviace v aktivitě a smíšené deviace, přičemž osobami trpícími deviací jsou téměř výhradně muži.⁵⁵ Samotná přítomnost deviace není trestněprávně relevantní, objektem zájmu trestního práva jsou teprve některé projevy deviace, tedy některá sexuálně deviantní jednání.⁵⁶ Sexuálně deviantního jednání se však mohou dopouštět z různých důvodů i nedevariantní osoby, tedy i ženy.⁵⁷

U trvalého zaměření sexuálního jednání na dítě (jakožto osobu s dosud nevyvinutými druhotnými pohlavními znaky) jako objekt sexuální touhy se toto jednání obvykle nazývá pedofilii (jde o deviaci v objektu).⁵⁸ Je přitom nutno rozlišovat pedofilii, která je pojmem sexuologickým, a pohlavní zneužívání, kde jde o pojem právní. Pokud je hmotným předmětem útoku osoba, která ještě nepřesáhla stanovenou věkovou hranici (v případě první skutkové podstaty zkoumaného

53 BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. Praha : Karolinum, 1999. s. 18 a 36.

54 Tamtéž, s. 18. V novější době je pak podle tohoto autora v sexuologické literatuře k normě přidávána homosexualita, a tak původní normu již nelze bez modifikací používat. Pro účely kanonického práva však zůstanu u původní normy.

55 BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. Praha : Karolinum, 1999. s. 20.

56 Tamtéž, s. 25.

57 Tamtéž, s. 41.

58 Více viz též Pedofilie. *Wikipedie – Svobodná encyklopedie* [online]. Naposledy editováno 16. 3. 2012 [citováno 15. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Pedofilie>>.

trestného činu osmnáct let, u druhé skutkové podstaty čtrnáct let), ale má již vyvinuty druhotné pohlavní znaky, jde o útok normálně orientovaného pachatele, nikoliv pedofila, který je přitahován pouze dětsky vyhlížejícími osobami. V takovém případě se jedná o pohlavní zneužívání (při použití tohoto pojmu ve smyslu sekulárního práva), nikoliv o pedofilii z pohledu sexuologie. Pokud je naopak předmětem útoku dětsky vyhlížející osoba, tak jde o útok pedofila, byť již tato osoba přesáhla věkovou hranici osmnáct let. Samozřejmě je možná kombinace obou, a sice útok na dětsky vyhlížející osobu, která je mladší osmnácti let – pak jde o pedofila, který se dopouští pohlavního zneužívání.⁵⁹ Sexuální deviace mohou být i kombinovány, takže například může nastat jednání, kdy je pachatelem např. sadistický pedofil, přičemž sadismus je deviací v aktivitě.⁶⁰

Pro zkoumaný trestný čin tak bude významný věk nezletilé osoby, podle kterého bude možno usuzovat na to, zda zde je splněna charakteristika hmotného předmětu útoku nebo ne. Zda osoba pachatele je pedofilem či nikoliv, bude důležité spíše pro posouzení přičetnosti, zvláště pak ovládacích schopností pachatele.⁶¹

2.4.4 Jednání

Jednání je vymezeno v kanonické trestněprávní úpravě zkoumaného trestného činu jen velmi obecně, v první skutkové podstatě s pouhým odkazem na porušení šestého přikázání Desatera s nezletilou osobou mladší osmnácti let. Oproti tomu sekulární trestní právo, jak bude uvedeno níže, vymezuje skutkovou podstatu trestných činů mnohem podrobněji. Pro možnost komparace kanonickoprávních a sekulárních trestných činů tak bude nutné u zkoumaného trestného činu se pokusit o podrobnější vymezení deliktního jednání. Jednáním, které je prvkem druhé skutkové podstaty zkoumaného trestného činu, se pak v návaznosti na vymezení jednání proti šestému přikázání Desatera budu zabývat u charakteristiky *neprímého smilstva* jako jednoho ze způsobů porušení šestého přikázání.

Vědou, která se zabývá vztahem lidského jednání a norem Desatera, je především morální teologie. Z ní musí vycházet jakékoliv pokusy o bližší stanovení jednání, která porušují šesté přikázání Desatera. Vzhledem k tomu, že zákonodárce odkazuje ve vymezení trestní normy právě na Desatero, na morálku přímo odkazuje a norma tak musí být vyplněna právě za pomoci morální teologie.⁶² Tento způsob vymezení má za následek, že odpovědnost za trestný čin musí být

59 BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. Praha : Karolinum, 1999. s. 36.

60 Tamtéž, s. 20.

61 Tamtéž, s. 18 a 36.

62 LÜDICKE, Klaus. *Sexualdelikte von Klerikern*. In LÜDICKE, Klaus (ed.). *Münsterlicher Kommentar zum Kodex Iuris Canonici unter besonderer Berücksichtigung der Rechtslage in Deutschland, Österreich und der Schweiz*. Essen : Ludgerus, 1985–[pokračuje], 6 svazků. ISBN 978-3-87497-202-4, ISSN 0932-8327; sv. 6, s. 1395/3, marg. 4a, Dezember 2003.

zkoumána dvakrát, nejprve v rámci morální teologie (zda jde o hřích proti šestému přikázání Desatera) a posléze v rámci kanonického trestního práva (zda je zjištěný hřích také trestným činem).

Porušení normy, která vyplývá z Desatera, lze za splnění určitých podmínek (především pak při předpokladu svobody jednání a svobody volby) kvalifikovat jako hřích. Avšak ne každý hřích je trestným činem. Protože trestní právo je prostředkem *ultima ratio*, má fragmentární povahu a postihuje jen vybraná jednání, o nichž existuje shoda (příp. u kterých je zjevné), že jsou natolik škodlivé, že je nutno na ně reagovat prostředky trestního práva.⁶³ Existují tedy hříchy, které současně z pohledu kanonického práva nejsou trestným činem. Při použití morální teologie pro stanovení jednání, které porušuje šesté přikázání Desatera, je pak pro kanonické právo nutné učinit i další, následný krok, kterým je výběr potenciálně trestného jednání za použití základních zásad a obecných pravidel kanonického trestního práva. Jak již bylo výše uvedeno v kap. 2., jen takové jednání, které je způsobilé být těžce hříšné, může být trestáno jako trestný čin. Je tedy nutné podrobněji prozkoumat alespoň nejdůležitější myslitelná jednání proti šestému přikázání Desatera, aby se dalo blíže určit, jaká konkrétní jednání jsou způsobilá být prvkem objektivní stránky zkoumaného trestného činu. Z důvodu omezeného rozsahu práce nezbyvá než rezignovat na úplnost vymezení jednání, které by porušovaly šesté přikázání Desatera, a to v podstatě už jen z toho důvodu, že téměř každé jednání proti šestému přikázání Desatera je možno myslit jako hřích duchovního, například ve formě návodu či spolupachatelství. Např. konkrétní hřích proti šestému přikázání, kterým je používání hormonální antikoncepce, by bylo možno zamýšlet i jako vlastní hřích duchovního, který ženě doporučí v rozporu s učením Církve užívání této hormonální antikoncepce a navede ji k tomuto užívání. Proto se v této práci zaměřím jen na nejdůležitější jednání, která porušují šesté přikázání Desatera a která se pokusím pro přehlednost systematizovat.

Šesté přikázání Desatera bylo již církevní tradicí vnímáno jako celkový souhrn lidské sexuality (pohlavnosti).⁶⁴ Zdařilou integraci pohlavnosti v člověku vyjadřuje právě čistota (což je skupinový objekt zkoumaného trestného činu – v podrobnostech viz výše),⁶⁵ takže ústředním motivem každého jednání, které je proti šestému přikázání Desatera, je právě porušování této čistoty.

Lidská pohlavnost je zaměřena ke vzájemnému, naprostému a ničím neomezenému sebedarování muže a ženy⁶⁶ a je zaměřena na lásku muže a ženy v manželství,⁶⁷ kde jsou ženaté či provdané osoby povolány žít manželskou čistotou, ostatní osoby zachovávají čistotu

63 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 152.

64 KKC č. 2336.

65 KKC č. 2337.

66 KKC č. 2337.

67 KKC č. 2360.

ve zdrženlivosti.⁶⁸ Zdrženlivost je mravní ctnost, díky které se člověk řídí požadavky studu v sexuální oblasti. Jde o odhodlání vyhybat se všem nebezpečím, která by mohla ohrozit vlastní sexuální integritu.⁶⁹

Duchovní mohou patřit mezi obě výše jmenované skupiny osob. Ženatí trvalí jáhni a ženatí kněží východních katolických církví *sui iuris* mají žít čistotu manželskou a ostatní duchovní mají zachovávat zdrženlivost v celibátu.

Jednání, které porušuje čistotu a mohlo by tak být kvalifikováno jako prvek skutkové podstaty zkoumaného trestného činu, může mít různou povahu, jako mají různou a nevyhraněnou povahu lidské pudy.⁷⁰ Společným znakem je neoprávněné uplatnění sexuálních sil a touha toto uplatnění učinit.⁷¹

Například Katechismus katolické církve mezi různými způsoby porušení čistoty rozlišuje některá konkrétní jednání – jde o *chlípnost, sebeukájení, homosexualitu (resp. homosexuální pohlavní aktivitu), smilstvo, pornografii, prostituci, znásilnění, cizoložství, mnohoženství, krvesmilstvo, pohlavní zneužívání a volnou lásku*. Vzhledem k tomu, že KKC není primárně vědecká publikace, není tento výčet možno považovat za systematický přehled jednání proti šestému přikázání Desatera. Jmenovaná jednání je proto pro účely bližšího prozkoumání nutné určitým způsobem kategorizovat.

V morálněteologické literatuře jsou hříchy proti čistotě děleny na vnitřní a vnější smilstvo.⁷² Vnější hříchy smilstva se pak dělí na smilstvo nedokonané (=bez dosažení orgasmu), kde se zahrnují různá tělesná hnutí a úkony necudnosti, a na smilstvo dokonané (=s dosažením orgasmu), které se dále dělí na smilstvo přirozené a nepřirozené. Poněkud zvláštní kategorii tvoří tzv. nepřímé smilstvo.

Již z výše uvedeného výčtu je přitom zřejmé, že jako zkoumaný trestný čin nemusí být kvalifikováno pouze jednání nazývané jako *pohlavní zneužívání* nebo *pornografie*, ale může se jím za splnění určitých podmínek stát i některé jiné jednání. Stručnou systematickou analýzou proto bude u každého z jednání nutné pokusit se o určení, zda by toto jednání mohlo být prvkem skutkových podstat zkoumaného trestného činu, a to především se zřetelem k tomu, zda by mohlo být těžkým hříchem a zda je možné, aby subjektem takového jednání byl duchovní a hmotným předmětem útoku nezletilá osoba pod osmnáct, resp. čtrnáct roků. Různá jednání se přitom mohou navzájem prolínat.

68 KKC č. 2349.

69 PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Překlad Marek Skovajsa. Praha : Vyšehrad, 1999. s. 368.

70 Tamtéž, s. 362.

71 Tamtéž, s. 372.

72 Ve zbytku kapitoly používám členění a charakteristiku dle BENEŠ, Albert. *Morální teologie*. 4. vyd. [Praha] : Krystal OP, 1994. s. 185 a násl.

Vnitřní hříchy jsou takové, které jsou vykonávány vnitřními schopnostmi. Vnitřními hříchy (a to nejen) smilstva jsou *zlé zalíbení, zlá touha a radost ze zla*.⁷³ Ač není vyloučeno, aby s ohledem na závažnost svého předmětu byly těžkým hříchem,⁷⁴ není žádný z nich možno postihnout trestním právem Církve, a to s ohledem na znění kán. 1321 § 1, který stanoví, že trestat lze jen vnější jednání. Z jednání zmíněných v KKC zde lze přiřadit *chlípnost* jako nezřízenou touhu a vyžívání se ve smyslné rozkoši.⁷⁵

Vnějšími hříchy dokonaného smilstva přirozeného jsou *prosté smilstvo (fornikace), znásilnění, únos, krvesmilstvo, svatokrádež a cizoložství*.

Smilstvo prosté (fornikace) je tělesné spojení svobodného muže se svobodnou ženou, kteří neuzavřeli manželství.⁷⁶ Katolickou tradicí, která je stálá a dlouhodobá, je považován za těžce hříšný skutek.⁷⁷ U zkoumaného trestného činu by vzhledem k obecné těžké hříšnosti tohoto jednání šlo o trestný čin vždy, pokud by šlo o tělesné spojení celibátního duchovního se svobodnou nezletilou ženou pod osmnáct let. Ze zvláštních forem zná KKC tzv. *volnou lásku* neboli *konkubinát*, což je odmítání udělení právní a veřejné formy svazku, v němž osoby fakticky žijí. Pojem *volná láska* však pokrývá rozmanité situace, např. odmítání manželství jako takového, nebo neschopnost dlouhodobě se zavázat,⁷⁸ přičemž podle norem platných v církvi nelze tyto svazky schvalovat.⁷⁹ Další zvláštní formou pak je *prostituce* (prodej svého těla za účelem poskytnutí pohlavní rozkoše kupci), přičemž porušením čistoty je oddání se prostituci i využívání služeb prostitutky (příp. prostituta).⁸⁰ Ačkoliv veřejné mínění v západní společnosti je stále tolerantnější k mimomanželským pohlavním vztahům, prostituci nadále považuje za negativní jev.⁸¹ Zde by bylo možno postihovat jednání duchovního, který by působil jako kuplíř nezletilých osob, nebo by nabízel sebe k prostituci, pokud by kupcem byla nezletilá osoba pod osmnáct let, a rovněž pokud by využíval služeb nezletilých prostitutek (resp. prostitutů). U kuplířství by fakticky šlo o návod, organizátorství či pomoc k trestnému jednání, které by páchala sama prostituující osoba.

73 BENEŠ, Albert. *Morální teologie*. 4. vyd. [Praha] : Krystal OP, 1994. s. 53-54.

74 Tamtéž, s. 191.

75 KKC č. 2351.

76 KKC č. 2353.

77 PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Překlad Marek Skovajsa. Praha : Vyšehrad, 1999. s. 388..

78 KKC č. 2390.

79 PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Překlad Marek Skovajsa. Praha : Vyšehrad, 1999. s. 394.

80 KKC č. 2355.

81 PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Překlad Marek Skovajsa. Praha : Vyšehrad, 1999. s. 397.

Znásilnění je násilné vniknutí do pohlavní intimity nějaké osoby způsobem soulože. Jde nejen o těžký hřích proti čistotě, ale také proti spravedlnosti, protože porušuje právo každé osoby na tělesnou nedotknutelnost, přičemž násilí může být tělesné i morální.⁸² Znásilněním je i pohlavní styk vykonaný mužem na nepřítčetné ženě, tedy obecně bez jejího souhlasu.⁸³ KKC výslovně hovoří o tom, že znásilnění spáchané vychovateli na dětech je zvlášť těžký vnitřně zlý skutek.⁸⁴ Téměř všechny civilizované společnosti znásilnění přísně trestají,⁸⁵ proto nelze pochybovat o tom, že tento skutek bude vždy těžce hříšným. Proto pokud k pohlavnímu styku či jiným sexuálním kontaktům bude donucena nezletilá osoba pod osmnáct roků, pak toto jednání bude způsobilé být součástí skutkové podstaty zkoumaného trestného činu vždy. Pokud dojde k defloraci panny, jedná se o zvlášť přitěžující okolnost.⁸⁶

Únos je v případě hříchů proti čistotě násilné odvedení osoby za účelem dosažení soulože.⁸⁷ Toto jednání KKC výslovně nezmiňuje, dle mého názoru se jedná o zvláštní formu znásilnění, kde bych samotný akt únosu považoval za přitěžující okolnost.

Krvesmilstvo je intimní vztah mezi rodinnými příslušníky nebo příbuznými v takovém stupni, který je překážkou manželství mezi nimi.⁸⁸ U nejužšího rodinného kruhu jde vždy o provinění proti mravnímu zákonu, s ohledem na vážné důsledky se jedná o provinění těžké.⁸⁹ Co se týče pohlavních styků v širší rodině (nadále takové, kde jde o překážku manželství), vzhledem k tomu, že samotné prosté smilstvo je vždy těžké provinění, ani tady není možno předpokládat, že by se mohlo jednat o lehký hřích, i když by překážka byla dispenzovatelná (např. mezi bratrancem a sestřenicí). Jednání je proto způsobilé být prvkem skutkové podstaty zkoumaného trestného činu vždy, jedná-li se o krvesmilný pohlavní styk mezi duchovním a nezletilou osobou pod osmnáct roků.

Svatokrádež je smilstvo spojené s hříchem proti nábožnosti.⁹⁰ Pokud by ke svatokrádeži došlo při spáchání smilstva s nezletilou osobou, pak by bylo možno jednání kvalifikovat jako jednočinný souběh s dalšími kanonickými trestnými činy.

82 PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Překlad Marek Skovajsa. Praha : Vyšehrad, 1999. s. 401.

83 Tamtéž, s. 401.

84 KKC č. 2356.

85 PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Překlad Marek Skovajsa. Praha : Vyšehrad, 1999. s. 401.

86 BENEŠ, Albert. *Morální teologie*. 4. vyd. [Praha] : Krystal OP, 1994. s. 186.

87 Tamtéž, s. 186.

88 KKC č. 2388.

89 PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Překlad Marek Skovajsa. Praha : Vyšehrad, 1999. s. 401.

90 BENEŠ, Albert. *Morální teologie*. 4. vyd. [Praha] : Krystal OP, 1994. s. 186.

Cizoložství je porušení manželské věrnosti při pohlavním vztahu, kde je alespoň jeden z účastníků sezdaný.⁹¹ Cizoložství může být spácháno i pouhou žádostivostí,⁹² v této formě by se však samozřejmě nejednalo o vnější skutek postihnutelný trestním právem. Obecně je cizoložství horším než smilstvo, protože má navíc ničivý vliv na stabilitu rodiny sezdaného.⁹³ U zkoumaného trestného činu může jednání skutkovou podstatu tvořit tehdy, je-li pachatelem ženatý duchovní (trvalý jáhen či ženatý kněz), který porušuje manželskou věrnost s nezletilou osobou pod osmnáct roků. Dále je též možný teoretický případ duchovního žijícího v celibátu, který by měl pohlavní styk s ženou mladší osmnácti let, která by již měla uzavřeno manželství (takové manželství se uzavírá na povolení soudu). Zvláštním případem cizoložství, které zná KKC, by pak bylo *mnohoženství* neboli „manželský svazek“ s více než jednou ženou.⁹⁴ Se zkoumaným trestným činem se toto přestoupení v podstatě může dostat do vzájemné spojitosti v teoretickém případě ženatého duchovního (trvalého jáhna či ženatého kněze), který by se pokusil uzavřít a naplnit další manželství bez toho, aby předchozí manželství bylo prohlášeno za neplatné od počátku. Pokud by v takovém teoretickém případě další manželství bylo „uzavíráno“ s nezletilou osobou pod osmnáct roků, pak by mohlo i toto jednání tvořit skutkovou podstatu zkoumaného trestného činu.

Vnějšími hříchy dokonaného smilstva nepřírozeného jsou *sebeukájení (masturbace)*, *sodomie* a *bestialita*.⁹⁵

Sebeukájení (masturbace) je úmyslné vydráždění pohlavních orgánů dosažené buď nějakou formou sebestimulace nebo erotickými úkony prováděnými společně s druhými, ovšem vyjma pohlavního styku.⁹⁶ Sebeukájení je skutek vnitřně a těžce nezřízený,⁹⁷ a to z důvodu, že přichází nazmar oba účely sexuální činnosti (plodivý a spojivý). Objektivně je těžce hříšný, současně je však na místě opatrnost při hodnocení subjektivní odpovědnosti a je třeba zvažovat okolnosti. Je-li poluce dosaženo při erotických úkonech prováděných s jinými osobami, jde o mravně závažnou okolnost.⁹⁸ Z toho vyplývá, že toto jednání je způsobilé být prvkem skutkové podstaty zkoumaného trestného činu tehdy, jsou-li splněny určité okolnosti. Trestným činem tak masturbace bude zejména v případě, kdy duchovní bude provádět erotické úkony spolu s nezletilou osobou pod osmnáct roků, a to v případě, že bude ukájen takovým nezletilým nebo bude sám ukájet takového nezletilého. Rovněž je představitelná i situace, kdy způsobilý subjekt se bude uspokojovat sám, ale za přítomnosti nezletilé osoby pod osmnáct roků, která funguje jako objekt sexuální stimulace

91 KKC č. 2380.

92 Mt 5,27-28.

93 PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Překlad Marek Skovajsa. Praha : Vyšehrad, 1999. s. 398.

94 KKC č. 2387.

95 BENEŠ, Albert. *Morální teologie*. 4. vyd. [Praha] : Krystal OP, 1994. s. 186.

96 PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Překlad Marek Skovajsa. Praha : Vyšehrad, 1999. s. 377.

97 KKC č. 2352.

98 PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Překlad Marek Skovajsa. Praha : Vyšehrad, 1999. s. 379-380.

(zde bude možný souběh s *pohlavním zneužíváním*). Vzhledem k tomu, že je zde větší závažnost, týká-li se takové jednání nezletilé osoby, není možné uvažovat o tom, že by skutek mohl být pouze lehce hříšným a nebýt tak trestným činem.

Sodomie neboli *homosexuální pohlavní aktivita* je taková sexuální aktivita, která je prováděna mezi osobami stejného pohlaví. Pokud jde o jednání mezi dospělým a mladistvým, nazývá se obvykle *pederastie*.⁹⁹ „Pro účely mravního posouzení je třeba učinit základní rozlišení mezi *homosexuální konstitucí, která je postižené osobě dána bez její osobní viny, a otevřenou homosexuální aktivitou. Jen ta podléhá kontrole svobodné vůle, přinejmenším v principu, a homosexuální osoby za ni nesou stejnou odpovědnost jako heterosexuálové za své aktivity sexuální povahy.*“¹⁰⁰ Přes určité proměny náhledu Církve na homosexualitu a přes její přesnější rozlišování je nadále jistý závěr, že jakékoliv homosexuální úkony jsou těžce hříšné.¹⁰¹ Je přitom možná i *homosexuální prostituce* (o *prostituci* viz výše). Pokud se tedy homosexuální jednání vztahuje k nezletilým osobám pod osmnáct roků, je vždy způsobilé být prvkem objektivní stránky zkoumaného trestného činu, o lehké hříšnosti, která by zamezovala trestnosti jednání, zde nelze uvažovat.

Bestialita je soulož se zvířaty či vystavování se dotekům zvířat, které jsou projevy jejich zvířecího chtíče.¹⁰² Zde je představitelné, že by jednání mohlo být postihováno jako zkoumaný trestný čin pouze ve formě návodu, organizátorství či pomoci, pokud by tímto účastníkem byl duchovní a páchající osobou nezletilá osoba pod osmnáct let.

Vnější hříchy nedokonaného smilstva jsou různé vnější hříchy mimo manželství, kde dochází k užití pohlavního pudu bez vyvrcholení v orgasmu. Co se týče závažnosti, jde o hříchy těžké *ex genere suo*, aby tedy jednání bylo těžkým hříchem, musí být při jednání přítomna dobrovolně vyhledávaná nebo připuštěná pohlavní rozkoš.¹⁰³ Většinou jednání, která se zdánlivě blíží této kategorii, těžkým hříchem nejsou, a to pro nedostatek svobody a dobrovolnosti.¹⁰⁴ Na druhou stranu přítomnost nezletilé osoby pod osmnáct roků u takového jednání je výrazně přitěžující okolností, kterou je třeba brát v úvahu, a proto rozhodně tato jednání lze počítat mezi taková, která jsou způsobilá tvořit skutkovou podstatu zkoumaného trestného činu.

Neříčné smilstvo jsou různá tělesná hnutí a úkony necudnosti. Tělesná hnutí sama o sobě většinou nemají vnější vyjádření, avšak úkony necudnosti již vnějšími být mohou. U těchto úkonů se jedná o takové, které samy o sobě nejsou sexuální, ale mohou vyvolat sexuální vzrušení.

99 Srov. PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Překlad Marek Skovajsa. Praha : Vyšehrad, 1999. s. 403.

100 PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Překlad Marek Skovajsa. Praha : Vyšehrad, 1999. s. 404.

101 Tamtéž, s. 405.

102 BENEŠ, Albert. *Morální teologie*. 4. vyd. [Praha] : Krystal OP, 1994. s. 190.

103 Tamtéž, s. 190.

104 Tamtéž, s. 191.

Jako jednání, které může být těžce hříšné a současně vnější, jsou především různé *doteky, pohledy, či řeči*.¹⁰⁵ Pro účely této práce se budu podrobněji věnovat dvojímu jednání – *pohlavnímu zneužívání a pornografii*.

Pohlavní zneužívání je možno definovat více způsoby. České trestní právo za ně považuje pouze fyzický kontakt s nezletilou osobou, vedoucí ke vzrušení pachatele,¹⁰⁶ avšak širše dle sexuologické literatury je lze definovat jako „*nepatřičné vystavení dítěte k pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování, jako je jakékoliv dotýkání, styk, nebo vykořisťování, a to kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoliv, kdo dítě zneužívá*.“¹⁰⁷ Pro takto vymezené jednání lze použít též pojem pohlavní týrání.¹⁰⁸ Část jmenovaného jednání tedy bude z pohledu morální teologie spadat do oblasti dokonaného přímého smilstva, o němž bylo pojednáno výše. Z vymezení v KKC je patrné, že se spíše přiklání k širší definici. Pohlavní zneužívání je podle něj zároveň pohoršlivým útokem na tělesnou i mravní integritu nezletilých osob, které tím často zůstanou poznamenáni na celý život,¹⁰⁹ na čemž se shoduje i sexuologická literatura.¹¹⁰ Vzhledem k závažným následkům tohoto jednání i ve formě nepřímého smilstva půjde o jednání těžce hříšné a tím pádem způsobilé být prvkem skutkové podstaty zkoumaného trestného činu.

Pornografie je dalším úkonem necudnosti, přičemž jde o skutečné nebo předstírané pohlavní úkony záměrně ukazované třetím osobám za účelem jejich vzrušení (tím se liší pornografie od určitých přípustných způsobů zpodobnění nahoty v umění). Účastníky tohoto porušení mohou být herci, obchodníci a diváci.¹¹¹ Nejodpornější formou tohoto jednání je dětská pornografie, která vybízí k sexuálnímu násilí vůči dětem, kterým tak vznikají dlouhodobé těžké psychické škody, podobně jako u pohlavního zneužívání.¹¹²

V této části práce se jeví jako vhodné blíže se pozastavit u vymezení druhé skutkové podstaty zkoumaného trestného činu, kterou je „*získávání, držení a rozšiřování pornografických obrazových materiálů osob mladších čtrnácti let spáchané duchovním k nemravným účelům, a to jakýmkoliv způsobem a jakýmkoli technickým prostředkem*.“ Tato nová skutková podstata byla stanovena v novelizaci listu *De delictis gravioribus* v roce 2010. Podle mého názoru se jedná o vhodné upřesnění trestných jednání, neboť ne vždy lze jednoznačně jmenovaná jednání podřadit pod spíše vágně stanovený prvek skutkové podstaty „*jednání proti šestému přikázání Desatera*“. Toto dřívější stanovení by totiž jednoznačně postihovalo získávání, držení či rozšiřování

105 BENEŠ, Albert. *Morální teologie*. 4. vyd. [Praha] : Krystal OP, 1994. s. 191.

106 WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání – Pachatelé a oběti*. Praha : Grada Publishing, 2000. s. 9.

107 Tamtéž, s. 21.

108 CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. s. 16.

109 KKC č. 2389.

110 WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání – Pachatelé a oběti*. Praha : Grada Publishing, 2000. s. 9.

111 KKC č. 2354.

112 PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Překlad Marek Skovajsa. Praha : Vyšehrad, 1999. s. 370.

pornografických materiálů jen v případě, že by přitom docházelo k pohlavnímu uspokojování pachatele-duchovního. Získávání, držení či rozšiřování dětské pornografie pachatelem přitom podle mého názoru nemusí nutně být doprovázeno jeho pohlavním uspokojováním. Pokud však jednání pachatele není současně provázeno pohlavním uspokojováním, je vazba na porušení šestého přikázání spíše volná, čímž však není vyloučeno, aby jednání bylo tak jako tak hříšné.

Je samozřejmě jaksi intuitivně zřejmé, že toto jednání určitým způsobem s porušováním čistoty souvisí, ale pro právní zakotvení trestnosti je třeba nežádoucí jednání vymezit přesně. Jakékoliv pokusy o jednoznačné podřazení získávání, držení a rozšiřování dětské pornografie pod původní skutkovou podstatu totiž vyvolávají množství nejasných otázek. Především není jasné, jak by duchovní mohl být pachatelem nepřímého smilstva, pokud by u něj nedocházelo k pohlavnímu uspokojování. Pokud bychom zvažovali, že by duchovní měl být návodcem, organizátorem či pomocníkem k hříšnému jednání jiných pachatelů, pak bychom se dostali do komplikované situace, kdy bychom museli nejprve prokázat toto porušení třetí osobě a pak teprve bychom mohli potrestat pachatele-duchovního. Snad jako nejschůdnější varianta by se jevilo označení duchovního jako spolupachatele porušení čistoty nezletilým, který je na pornografických materiálech zobrazován, avšak tato vazba může být velmi volná a nepřímá. Tomu, že se i zákonodárce klonil k závěru, že jednání v nové skutkové podstatě nebylo zcela zřetelně obsaženo v dosavadní skutkové podstatě, nasvědčuje i to, že nová skutková podstata má odlišně vymezen hmotný předmět útoku (nevztahuje se na materiály nezletilých starších čtrnácti let). Pokud by dosavadní skutková podstata plně obsahovala jednání nové skutkové podstaty, nemělo by toto odlišné vymezení hmotného předmětu útoku vůbec žádný smysl. Tak jako tak lze uvítat jednoznačné stanovení získávání, držení a rozšiřování dětské pornografie jako samostatné skutkové podstaty.

Co se týče úvah o míře hříšnosti tohoto jednání, pokud se jednání týká nezletilého mladšího čtrnácti let, je způsobilé podle mého názoru být vždy prvkem objektivní stránky zkoumaného trestného činu, a to ve všech svých podobách, tedy ať už by způsobilý subjekt (duchovní) byl producentem pornografických materiálů, které by zobrazovaly nezletilé osoby, účinkoval v nich, distribuoval je, měl z nich zisk, či byl jejich „pouhým“ uživatelem. Lehká hříšnost jednání je v podstatě vyloučena, a to s ohledem na závažnost předmětu. Trestnost se přitom u uvedených jednání explicitně nevztahuje na jiné materiály než jsou obrazové (tedy např. zvukové či textové), takové jednání by pak muselo splňovat znaky jiných jednání proti šestému přikázání Desatera, aby mohlo být potrestáno, což je s ohledem na výše řečené problematické.

3 Jednání postižitelná jako zkoumaný trestný čin a jednotlivé skutkové podstaty českého trestního práva

3.1 Mravnostní trestné činy v českém trestním právu

V předchozí kapitole jsem vymezil jednotlivé prvky skutkové podstaty zkoumaného trestného činu, především pak jednání, které je způsobilé k tomu, aby mohlo být potrestáno kanonickým trestním právem právě v rámci zkoumaného trestného činu. V této kapitole se pokusím o stručný náhled do oblasti sexuálních deliktů vůči osobám pod osmnáct roků v českém sekulárním trestním právu. Pro současnou českou trestněprávní terminologii je relevantním jako hmotný předmět útoku pojem *dítě*, kterým je zamýšlena každá osoba mladší osmnácti let, pokud zákon nestanoví jinak (§ 126 trestního zákoníku), což je mírná odlišnost od kanonickoprávní terminologie.

V sekulární trestní úpravě se pokusím nalézt a stručně charakterizovat takové trestné činy, u nichž je trestáno jednání, které je možno potrestat i kanonickým trestním právem, čili jednání proti šestému přikázání Desatera. Pokusím se u těchto trestných činů rovněž určit, jakým jednáním a v jaké formě porušují šesté přikázání Desatera. Případné rozdíly pak blíže analyzuji v následující kapitole. Výběr a popis těchto jednotlivých trestných činů budu přitom provádět se zřetelem ke zkoumanému trestnému činu a budu se zejména zaměřovat na takové sexuální trestné činy, kde je obětí dítě, nebo u nichž je alespoň potencialita k tomu, aby jejich obětí bylo dítě. U trestných činů, u kterých dítě nemusí být jedinou možnou obětí, se pokusím o bližší specifikaci následků trestného jednání v těch případech, kde dítě obětí je.

Trestní právo sekulární považuje obecně sexuální trestné činy (tzv. mravnostní kriminalitu, neboli mravnostní trestné činy) za společensky vysoce nebezpečná jednání, kterými je zasahováno do oblasti osobní svobody člověka, především do sféry rozhodování o sexuálních vztazích. Zvláště činy, jejichž obětí je dítě, jsou velmi citlivě vnímány.¹¹³

113 CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. s. 69.

3.2 Jednotlivé skutkové podstaty mravnostních trestních činů

Mravnostní trestné činy jsou v českém trestním zákoníku zařazeny především do třetí hlavy zvláštní části pod skupinový nadpis „Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti“. Je zřejmé, že jedním z chráněných zájmů bude lidská důstojnost. Dalšími chráněnými zájmy pak jsou zejména svoboda rozhodování v pohlavních vztazích, nerušený mravní a tělesný vývoj dětí a některé speciální morální zásady v pohlavních vztazích.¹¹⁴

Znásilnění (§ 185 trestního zákoníku) je deliktem, kterým pachatel zasahuje do svobody oběti v rozhodování v pohlavních vztazích. S ohledem na to, že se trestněprávní literatura i obecné veřejné mínění v sekulární společnosti shodují, že jde o obzvláště těžký a traumatizující trestný čin,¹¹⁵ je odpovídající i stanovení vysokého trestu, který je ještě zvýšen u kvalifikovaných skutkových podstat. U spáchání tohoto trestného činu na dítěti hrozí pachateli zvýšený trest odnětí svobody (§ 185 odst. 2 tr. zákoníku), ještě přísnější trest pak u spáchání na dítěti mladším patnácti let (§ 185 odst. 3 tr. zákoníku). Jak vyplývá z uvedeného, u tohoto trestného činu tedy může být obětí i nezletilá osoba pod osmnáct roků.

U tohoto trestného činu je přitom trestný pohlavní styk, což podle judikatury je nejen soulož, ale i pohlavní styk se souloží srovnatelný (např. orální či anální pohlavní styk), jakož i osahávání ženy na prsou, ohmatávání genitálií, vzájemná masturbace nebo donucení oběti, aby ukájela pachatele (nikoliv donucení oběti k masturbaci) apod. Pohlavní styky, které nejsou provedeny formou soulože, jsou přitom trestány mírněji. Trestána jsou přitom nejen jednání, u kterých pachatel využívá násilí, nebo pohrůzku násilí, ale též pohlavní styk vykonaný na bezbranné oběti. U všech uvedených způsobů je trestná i příprava.¹¹⁶

Z pohledu kanonického práva se tak jedná nejen o stejnojmenné jednání patřící mezi dokonané hříchy vnějšího smilstva přirozeného (*znásilnění* v kanonickoprávním smyslu), ale též o jiná dokonaná jednání vnějšího smilstva nepřirozeného (*sodomie* nebo *masturbace*, kde pohrůzka násilím, aby oběť ukájela pachatele, by v kanonickém právu byla přitěžující okolností). Dále sekulární skutková podstata znásilnění zahrnuje i *vnější hříchy nedokonaného smilstva*, a též nepřímé smilstvo (*pohlavní zneužívání*, pokud se jednání týká nezletilé osoby pod osmnáct let).

114 Srov. CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. s. 74, nebo též JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 547.

115 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 548.

116 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha : Leges, 2009. s. 231.

Sexuální nátlak (§ 186 trestního zákoníku) je v českém právním řádu nový trestný čin, přičemž je v některých případech (u své druhé skutkové podstaty) obtížně rozlišitelný od znásilnění, což je literaturou kritizováno.¹¹⁷ Ustanovení § 186 obsahuje dvě skutkové podstaty. U první jde o násilné donucení jiného k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování, nebo jinému srovnatelnému chování, nebo k využití bezbrannosti jiného k takovému chování. U druhé skutkové podstaty tohoto činu pak jde o přiměnění jiné osoby, aby vykonala pohlavní styk, pohlavně se ukájela, obnažovala, nebo prováděla jiné srovnatelné chování, a to tehdy, je-li tato osoba závislá na pachateli či v jeho vlivu. Objektem obou skutkových podstat je právo člověka svobodně se rozhodovat o pohlavním životě a ochrana lidské důstojnosti před některými formami ponižování.¹¹⁸ U tohoto trestného činu je opět přitěžující okolností, podobně jako u znásilnění, pokud je obětí dítě – pokud jde o dítě do osmnácti let, pak je zvýšen základní trest (§ 186 odst. 3 trestního zákoníku), u spáchání na dítěti mladším patnácti let je pak trest ještě přísnější (§ 186 odst. 5 trestního zákoníku). Jak vyplývá z uvedeného, je zřejmé, že u tohoto trestného činu může být obětí i nezletilá osoba pod osmnáct roků. Trestná je i příprava činu.

U tohoto činu se může u první skutkové podstaty jednat z pohledu kanonického práva o různá jednání, pokud by docházelo k pohlavnímu uspokojení samotného pachatele, pak by se jednalo o různé hříchy *nepřímého smilstva* nebo *masturbace*. U druhé skutkové podstaty se pak z pohledu kanonického práva jedná o každý hřích přímého smilstva dokonatého i nedokonatého, a to přirozeného i nepřirozeného, konkrétně *fornikace*, *cizoložství* či *masturbace* (a představitelná je též *sodomie*), a dále též některé formy nepřímého smilstva, pokud je splněna podmínka, že oběť je ve stavu závislosti na pachateli či pod jeho vlivem.

Pohlavní zneužití (§ 187 trestního zákoníku) je soulož pachatele s dítětem mladším patnácti let, nebo jiný způsob pohlavního zneužití. Tímto jiným způsobem je míněno jednání, které vede k sexuálnímu uspokojení pachatele a které se závažností a intenzitou blíží pohlavnímu zneužívání vykonaného formou soulože (dle judikatury ohmatávání prsou či pohlavních orgánů – byť i přes šaty, orální či anální styk apod.). Objektem je mravní a tělesný vývoj dětí mladších patnácti let. Pro trestnost činu není rozhodné, z čí strany vzešla iniciativa k pohlavnímu kontaktu.¹¹⁹ U trestného činu je přitěžující okolností, pokud je zneužitě dítě svěřeno doзору pachatele či je na něm závislé nebo pod jeho vlivem.

117 Např. JELÍNEK, Jirí a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 552.

118 Tamtéž, s. 551-552.

119 Tamtéž, s. 555.

Z pohledu kanonického práva jde opět o jednání přímého smilstva dokonaného nebo nedokonaného, a to přirozeného i nepřirozeného, konkrétně *fornikace*, *cizoložství*, *masturbace* či *sodomie*. Z tohoto pohledu jde o podobné jednání jako u druhé skutkové podstaty sexuálního nátlaku.

Soulož mezi příbuznými (§ 188 trestního zákoníku) je souloží mezi příbuznými v řadě přímé či mezi sourozenci (vlastními i nevlastními). Odborná literatura se však přiklání k názoru, že musí jít o pokrevní, nikoliv adoptivní sourozence.¹²⁰ Objektem ochrany zdravý vývoj lidské populace.¹²¹ U tohoto trestného činu jsou pachateli obě souložící osoby. Oproti jiným mravnostním trestným činům je zde trestná pouze soulož. U tohoto trestného činu je rovněž možné, aby na jedné straně byla nezletilá osoba. Z pohledu kanonického práva je touto sekulární skutkovou podstatou postihováno *krvesmilstvo*, a to jak dokonané, tak i nedokonané.

Kuplířství (§ 189 trestního zákoníku) je najímání, zjednávání, zlákáni či svádění k provozování prostituce či kořistění z ní. Objektem je mravnost a svobodné rozhodování člověka.¹²² Trestná tedy není prostituce sama o sobě bez dalšího, ale pouze určitý způsob jejího organizování či kořistění z ní. Z pohledu kanonického trestního práva jde o jednání pachatele ve formě návodu nebo pomoci k *prostitutci* či její organizátorství. Toto účastenství může být i v jednání vůči nezletilým osobám.

Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí (§ 190 trestního zákoníku) je trestným činem s dvěma skutkovými podstatami. První je provozování prostituce v blízkosti škol a podobných zařízení a druhou je organizace takové prostituce. Objektem je zde ochrana dětí před stykem se zvláště nevhodnou formou uspokojování sexuálních potřeb v podobě prostituce.¹²³

Z pohledu kanonického práva je zde významné, že v první skutkové podstatě je postihována sekulárním trestním právem samotná *prostituce*, a to při splnění určitých okolností. Ve druhé skutkové podstatě pak jde o postih stejných jednání, jako v případě kuplířství, tedy jde o jednání pachatele ve formě návodu nebo pomoci k *prostitutci* či organizátorství prostituce.

Šíření pornografie (§ 191 trestního zákoníku) je v podstatě jakýkoliv způsob získávání či zprostředkování s pornografií násilného, ponižujícího či jinak pohoršujícího typu či výroba takové pornografie. Ve druhé skutkové podstatě je pak vymezeno další jednání, kterým je zpřístupnění, nabízení či přenechání jakékoliv pornografie dítěti. Objektem tohoto trestného činu je ochrana před zvláštním obtěžováním v oblasti mravnosti a mravní výchova dětí.¹²⁴

120 Např. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 557 nebo též CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. s. 87.

121 CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. s. 86.

122 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 558.

123 Tamtéž, s. 559.

124 Tamtéž, s. 561.

Z pohledu kanonického práva je v první skutkové podstatě zahrnuto jako trestné jednání *nepřímé smilstvo*, přičemž postihována je *pornografie*, avšak pouze určitého druhu (konkrétně taková, která obsahuje násilí, ponižování, neúctu k člověku či pohlavní styk se zvířetem).

V druhé skutkové podstatě pak je pohledem kanonického práva postihováno jednání, které lze kvalifikovat jako svádění dítěte k *nepřímému smilstvu*.

Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§ 192 trestního zákoníku) je trestným činem postihujícím výrobu, zprostředkování a přechovávání dětské pornografie, tj. takových děl, jejichž primárním účelem je pohlavní vzrušení příjemce, prostřednictvím zobrazení či zpodobnění osob mladších osmnácti let. Pouhé držení takové pornografie je přitom trestáno mírněji, než jiný způsob manipulace a šíření. Objektem je zde ochrana dětí před zneužíváním a zájem na ochraně mravnosti.¹²⁵ Z pohledu kanonického práva je zde postihováno veškeré *nepřímé smilstvo* spočívající v užívání, uchovávání, opatrování, zprostředkování či výroby pornografických zpodobnění nezletilých osob pod osmnáct let.

Zneužití dítěte k výrobě dětské pornografie (§ 193 trestního zákoníku) je trestný čin spočívající v přiměnění dítěte, jeho najmutí, svedení, zlákáni či zneužití k výrobě pornografických materiálů, či kořistění z účasti dítěte na této výrobě. Objektem je zde opět ochrana mravního rozvoje a mravní výchovy dětí, zájem na zdravém vývoji jejich sexuality a zájem na jejich ochraně před neužíváním.¹²⁶ Z pohledu kanonického práva je zde u kořistění trestáno opět *nepřímé smilstvo*, a to ve formě pachatelství.

V hlavě IV zvláštní části trestního zákoníku se nachází některé další výlučně mravnostní trestné činy, a sice dvojí manželství a svádění k pohlavnímu styku.

U *dvojího manželství (§ 194 trestního zákoníku)* je trestáno uzavření manželství za doby trvání dřívějšího manželství, a to u obou „snoubenců“. Objektem je ochrana monogamie.¹²⁷ Z pohledu kanonického práva by zde byla trestána zvláštní forma cizoložství – *mnohoženství*.

Svádění k pohlavnímu styku (§ 202 trestního zákoníku) je sváděním dítěte k pohlavnímu styku, pohlavnímu sebeukájení, obnažování nebo srovnatelné chování (např. orální či anální styk), a to za úplatu či za určitou výhodu (která je poskytnuta dítěti nebo někomu jinému), nebo za nabídku či příslib těchto výhod pachatelem. Objektem tohoto trestného činu je zájem na řádném tělesném, rozumovém, mravním a citovém vývoji dětí.¹²⁸ Pokud je obětí tohoto činu dítě pod patnáct let, je jednání trestné přísněji (§ 202 odst. 2 tr. zákona). Úplatou přitom může být

125 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha : Leges, 2009. s. 242.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 564.

126 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 564.

127 Tamtéž, s. 569.

128 Tamtéž, s. 582.

jakýkoliv majetkový prospěch, např. peníze, dárky, věci, cukrovinky, šperky, nabídka ubytování apod.¹²⁹ Důležité je rovněž související výkladové ustanovení § 203 trestního zákoníku, které stanoví beztrestnost dítěte, které je příjemcem jednání pachatele.

Touto skutkovou podstatou je postihována celá škála jednání proti šestému přikázání Desatera, za současného splnění podmínky, že je pachatelem nabídnuta, slíbena či poskytnuta úplata, výhoda, či prospěch. Jedná se tak o jednání spočívající v přímém dokonaném smilstvu, a to jak přirozeného (*fornikace* a *cizoložství*), tak i nepřirozeného (*sodomie* a *masturbace*), jakož i *nedokonané formy smilstva*, tak i *smilstvo nepřímé*, spočívající v dotecích a pohledech (u obnažování dítěte).

3.3 Skutkové podstaty trestných činů potenciálně postihujících mravnostní delikty

Další trestné činy, které trestají některá jednání proti šestému přikázání Desatera, jsou rovněž rozptýleny v ostatních částech trestního zákoníku. Jedná se o trestné činy, které s mravnostní trestnou činností mohou, avšak nemusí nutně vždy souviset. Jedná se zejména o omezování osobní svobody, zbavení osobní svobody, zavlčení, obchodování s lidmi, útisk, ohrožování výchovy dítěte a výtržnictví.¹³⁰

U *omezování osobní svobody* (§ 171 trestního zákoníku), podobně jako u *zbavení osobní svobody* (§ 170 trestního zákoníku) může z pohledu kanonického trestního práva být trestáno jednání, které spadá mezi přímé smilstvo a je *únosem* osoby za účelem dosažení pohlavního styku s obětí.

Co se týče *zavlčení* (§ 172 trestního zákoníku) či *obchodování s lidmi* (§ 168 trestního zákoníku) zde může být opět trestáno jednání pachatele *únosu* (v kanonickoprávním smyslu), či pachatele, který by byl návodcem, pomocníkem či organizátorem *prostituce* (tedy *fornikace* či *cizoložství*).

Ačkoliv u *útisku* (§ 177 trestního zákoníku) je možno postihovat jednání pachatele vůči dítěti, která mají sexuální motiv, avšak která není možno postihnout jako některý z výše uvedených trestných činů, není z pohledu kanonického práva představitelné, jaké jednání proti šestému přikázání Desatera by mohlo takto být potrestáno – takový čin vždy spadá pod některou z výše uvedených skutkových podstat.

129 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 582. Rovněž JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha : Leges, 2009. s. 256.

130 CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. s. 111.

Ohrožování výchovy dítěte (§ 201 trestního zákoníku) chrání dítě před osvojením škodlivých návyků, které vedou k zahálčivému nebo nemravnému životu (§ 201 odst. 1 trestního zákoníku). Jako trestné je zde představitelné například jednání pachatele, který umožňuje dítěti pozorovat vlastní sexuální jednání, čímž je dítě sváděno k osvojování nemravných návyků. Okolnost, že si dítě osvojuje určité návyky, které vedou k nemravnému životu, by tak mohla učinit trestným množstvím jednání, která jinak nejsou sekulárním právem trestána.

U *výtržnictví (§ 358 trestního zákoníku)* je možno postihnout jednání pachatele, který se veřejně nebo na veřejnosti přístupném místě dopustí hrubé neslušnosti nebo výtržnosti. Takto je postihováno např. exhibicionistické chování nebo soulož na veřejnosti.¹³¹ Z pohledu kanonickoprávního lze v rámci této skutkové podstaty postihnout některá jednání *přímého* (ať už *dokonaného* či *nedokonaného*) či *nepřímého smilstva* za předpokladu, že se odehrávají veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném.

131 CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. s. 143.

4 Vzájemná komparace kanonického a českého trestního práva

Následující část bude syntézou poznatků zjištěných v předchozí části práce. V předcházejících kapitolách byl podrobně vymezen zkoumaný trestný čin, a to jak obecně, tak i rozbořem jednotlivých prvků skutkové podstaty, přičemž největší pozornost byla zaměřena na vymezení jednání. Rovněž byly podrobně vymezeny jednotlivé mravnostní trestné činy v českém sekulárním právu, a to se současným určením, která jednání proti šestému přikázání Desatera tyto mravnostní trestné činy postihují.

V následující části se pokusím zaměřit na vzájemné rozdíly v obou systémech. Vycházím přitom ze základní úvahy, že ač každé jednání proti šestému přikázání Desatera je bezesporu materiálním hříchem, ne vždy je i formálním hříchem a ne každý formální hřích je kanonickým trestným činem. Rovněž je z výše uvedeného zřejmé, že ne každý kanonickoprávní trestný čin je současně sekulárním trestným činem. Je však možné, že existují jednání proti šestému přikázání Desatera, která nebudou moci být kvalifikována jako zkoumaný trestný čin, ale budou moci být kvalifikována a trestána jako mravnostní sekulární trestné činy.

Srovnám přitom působení obou systémů z pohledu konkrétního pachatele závažného jednání, kterým je duchovní Církve a z pohledu konkrétní oběti trestného činu – nezletilé osoby pod osmnáct roků.

4.1 Srovnání obecné části obou systémů

4.1.1 Základní zásady

Každý z obou trestněprávních systémů je odlišný vzhledem k různým účelům, které tyto systémy sledují. Zcela neznámý je pro sekulární právo především základní účel kanonického práva vůbec, kterým je „spása duší“ a který se samozřejmě promítá i do kanonického trestního práva. Tento účel pak modifikuje působení i navenek shodně vypadajících zásad.

Co se týče jednotlivých zásad, v podstatě totožně působícími jsou zásada individuální odpovědnosti za spáchaný trestný čin (v trestním zákoníku implicitně vyjádřeném v § 22 až § 27 a § 114 odst. 2; v CIC výslovně nezmíněna, avšak dovoditelná¹³²) a zásada odpovědnosti za zavinění (§ 13 odst. 2 trestního zákoníku a § 15 až § 19 trestního zákoníku; v CIC kán. 1321 § 2).

¹³² WÓJCIK, Walenty, KRUKOWSKI, Józef, LEMPA, Florian. *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. T. 4.* Lublin : Redakcja wydawnictw KUL, 1987. s. 152. V minulosti tato zásada nebyla uplatňována, byl uplatňován např. územní interdikt.

Velmi podobně působící je rovněž zásada subsidiarity trestní represe, kdy sekulární i kanonické trestní právo jsou vnímány jako prostředky *ultima ratio*, nastupující až po vyčerpání jiných možností nápravy. V trestním zákoníku je tato zásada vyjádřena v § 12 odst. 2, kdy trestní odpovědnost nastupuje jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiných právních předpisů. V kanonickém právu je specifickým projevem této zásady tzv. *aequitas canonica*, neboli zásada kanonické umírněnosti. Tato zásada se právě v kanonickém trestním právu projevuje výrazněji než v jiných odvětvích kanonického práva.¹³³

Projevem této zásady je např. ustanovení o ukládání trestů v kán. 1341 CIC, kdy uložit trest je možno jen tehdy, nelze-li bratrským napomenutím, důtkou ani jinou cestou pastorační péče napravit pohoršení, obnovit spravedlnost a napravit viníka. Podobně kán. 1344 odst. 2 (první část) CIC dává soudci možnost neuložit trest či jej prominout v případě nápravy pachatele a nápravy způsobeného pohoršení. S ohledem na tyto principy by obecně kanonické trestní právo mělo působit ještě mnohem mírněji než právo sekulární a zásada subsidiarity by měla působit ještě výrazněji. Nejsem si však jistý, zda jsou tyto principy plně aplikovatelné právě u zkoumaného trestného činu, kde způsobené pohoršení je značné a často neodčinitelné (zvláště pokud se zpráva o jednání pachatele dostane skrze média k širokému okruhu lidí) a jednání na obětech často zanechává doživotní následky. Upuštění od potrestání by se tím dalo kvalifikovat i jako *denegatio iustitiae* vůči oběti, jež je v kanonickém právu jinak nepřípustné.¹³⁴ Dle mého názoru tak u zkoumaného trestného činu bude nutné spíše zdrženlivé užití kanonické umírněnosti.

Projevem zdrženlivosti Církve při ukládání trestů je také ust. kán. 1344 odst. 2 (druhá část) CIC, kde se stanoví, že je možno upustit od potrestání pachatele, který byl již dostatečně potrestán světským představeným nebo se předvídá, že jím bude potrestán. Kanonické trestní právo se tímto ustanovením staví do pozice určité subsidiarity vůči sekulárnímu trestnímu právu. Vzhledem k tomu, že jediným cílem kanonického trestního práva není dosažení odplaty a že účely kanonických a sekulárních trestů jsou odlišné, je tato možnost spíše kritizována¹³⁵ a dle mého názoru u zkoumaného trestného činu není praktická.

Poněkud složitější situace je u platnosti zásady *nullum crimen sine lege* (se všemi svými svými variacemi jako jsou *nullum crimen sine lege scripta*, *nullum crimen sine lege certa*, *nullum*

133 HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 174 a 260.

134 Tamtéž, s. 175.

135 LÜDICKE, Klaus. *Aufschub, Ersatz, Bewährung*. In LÜDICKE, Klaus (ed.). *Münsterlicher Kommentar zum Kodex Iuris Canonici unter besonderer Berücksichtigung der Rechtslage in Deutschland, Österreich und der Schweiz*. Essen : Ludgerus, 1985–[pokračuje], 6 svazků. ISBN 978-3-87497-202-4, ISSN 0932-8327; sv. 6, s. 1344/4, marg. 6, November 1993.

crimen sine lege stricta a nullum crimen sine lege praevia)¹³⁶. Ve světském i kanonickém trestním právu je nepřipustná analogie, dále zpětná retroaktivita v neprospěch pachatele a je nutný zužující výklad zákonů stanovících trest¹³⁷ (srov. čl. 39 a 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod¹³⁸, § 2 odst. 1 spolu s § 12 odst. 1 trestního zákona a kán. 18 CIC spolu s kán. 19 CIC). V kanonickém právu však existuje jeden průlom do této zásady, a sice neurčitá skutková podstata v kán. 1399 CIC, jejíž zavedení bylo provázeno velkými diskuzemi o tom, zda takto stanovená generální trestní norma neporušuje základní práva věřících¹³⁹ a není v podstatě znevážením principů, jež církev sama hlásá,¹⁴⁰ a to i přes určitá pozitiva takto stanovené normy.¹⁴¹ Podle mého názoru je právě zde vidět působení odlišného základního účelu kanonického práva (spása duší). Pro účel dalšího výkladu u zkoumaného trestného činu nebudu praktické dopady této generální normy předpokládat a budu naopak předpokládat působení základní zásady kanonického trestního práva *nullum crimen sine lege*.¹⁴²

4.1.2 Působnost trestních zákonů

U trestních zákonů rozlišujeme časovou, místní, věcnou a osobní působnost.¹⁴³

U časové působnosti je v obou systémech určitý rozdíl – oba systémy znají zákaz retroaktivity v neprospěch pachatele (viz výše), zatímco retroaktivita ve prospěch je přípustná (čl. 40 odst. 6 LZPS, § 2 odst. 1 trestního zákoníku a kán. 1313 § 1 CIC), kanonické právo však navíc zná dokonce i možnost zmírnění či dokonce zániku již vynesného a pravomocného trestu za jednání, které je podle nové úpravy trestáno mírněji či vůbec (kán. 1313 § 2 CIC).¹⁴⁴ Sekulární právo neuznává zmírnění či zrušení trestu u pravomocně odsouzeného jednání ani za důvod

136 V podrobnostech JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 25.

137 HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 103.

138 Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým je uvozována Listina základních práv a svobod (dále jen „LZPS“).

139 CORIDEN, James A., GREEN, Thomas Joseph, HEINTSCHEL, Donald E. *The code of canon law : a text and commentary*. New York : Paulist press, 1985. s. 930. Rovněž DE AGAR, Joseph T. Martín. *A Handbook on Canon Law*. 2. přepracované vydání. Marianopoli : Wilson & Lafleur, 2007. s. 263.

140 LÜDICKE, Klaus. *Auffangsklausel*. In LÜDICKE, Klaus (ed.). *Münsterlicher Kommentar zum Kodex Iuris Canonici unter besonderer Berücksichtigung der Rechtslage in Deutschland, Österreich und der Schweiz*. Essen : Ludgerus, 1985–[pokračuje], 6 svazků. ISBN 978-3-87497-202-4, ISSN 0932-8327; sv. 6, s. 1399/6, November 1993.

141 Tamtéž, s. 1399/5, November 1993.

142 Prof. I. A. Hrdina označuje průlom v působení kán. 1399 CIC jako „teoretický“ - viz HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 173.

143 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 55 a násl.

144 LÜDICKE, Klaus. *Gesetzänderung*. LÜDICKE, Klaus. *Auffangsklausel*. In LÜDICKE, Klaus (ed.). *Münsterlicher Kommentar zum Kodex Iuris Canonici unter besonderer Berücksichtigung der Rechtslage in Deutschland, Österreich und der Schweiz*. Essen : Ludgerus, 1985–[pokračuje], 6 svazků. ISBN 978-3-87497-202-4, ISSN 0932-8327; sv. 6, s. 1313/2 a 1313/3, Juli 1992.

pro obnovu řízení.¹⁴⁵ Kanonická úprava je tak blahosklonnější vůči pachateli a dle mého názoru je tento rozdíl projevem kanonické umírněnosti.

U místní působnosti je zřejmé, že u zkoumaného trestného činu kanonické právo má celosvětovou působnost (trestný čin je stanoven obecným zákonodárcem), zatímco místní působnost české sekulární úpravy je omezená. Podle českého trestního práva bude posuzováno závadné jednání jen v případech, pokud pachatel bude český občan či osoba s trvalým pobytem na území České republiky, nebo pokud bude čin páčán na českém občanovi či osoby s českým trvalým pobytem jako oběti, nebo pokud bude čin spáchán na území České republiky (§ 4, § 6 a § 7 odst. 2 trestního zákoníku). Vzhledem k tomu, že žádný z mravnostních trestných činů dle sekulárního práva není univerzálně trestný (§ 7 odst. 1 trestního zákoníku), v jiných případech bude pachatel potrestán, jen pokud bude vydán do země, kde je trestně stíhán, nebo pokud bude v těchto jiných případech jednání trestné jak podle českého trestního práva, tak podle cizího právního řádu. Dle tohoto vymezení je zjevné, že kanonické právo má určitou výhodu. Teoreticky je představitelný případ osoby bez trvalého pobytu na území ČR, která má ordináře na území České republiky a která spáchala mravnostní trestný čin na občanovi cizího státu a na území mimo Českou republiku. Pokud by tento mravnostní trestný čin nebyl trestný podle práva státu místa, kde byl spáchán, pachatele by české státní orgány stíhat nemohly. Kanonické trestní právo by však takového pachatele trestem postihnout mohlo.

Věcná působnost je specifikace, na jaký okruh společenských vztahů trestní zákon dopadá.¹⁴⁶ O tomto bylo pojednáno výše při vymezení skutkové podstaty zkoumaného trestného činu a u vymezení skutkových podstat mravnostních trestných činů sekulárního práva.

Otázky ohledně osobní působnosti vyvolává především problematika tzv. exempcí. V Církvi se těší exempci papež (kán. 1404 CIC). Pokud by ve spíše teoretickém případě papež byl pachatelem zkoumaného trestného činu, mohl by být za splnění jiných podmínek postihován sekulárním trestním právem, kanonickým však nikoliv. V českém sekulárním trestním právu požívá exempci prezident republiky u jakýchkoliv činů spáchaných po dobu výkonu funkce (čl. 65 Ústavy České republiky). Pokud by prezidentem republiky byl duchovní a spáchal by po dobu výkonu své funkce nějaký mravnostní trestný čin, českým sekulárním právem by postižen být nemohl. Kanonické trestní právo by jej však postihnout příslušnými tresty mohlo. Dále požívají procesní exempci s účinky rovnající se exempci hmotněprávní¹⁴⁷ členové Parlamentu v případě odepření souhlasu příslušné komory Parlamentu s trestním stíháním pachatele (čl. 27 odst. 4 Ústavy České

145 JELÍNEK, Jirí a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 58.

146 Tamtéž, s. 68.

147 Tamtéž, s. 70.

republiky). Pokud by tato situace nastala u pachatele mravnostního deliktu, který by byl duchovním, českým sekulárním právem by takový pachatel být nemohl, kanonické trestní právo by jej však potrestat mohlo. Obdobnou exempci pak mají ještě členové Evropského parlamentu (čl. 8 až 10 Protokolu o výsadách a imunitách Evropských společenství).

4.1.3 Okolnosti vylučující protiprávnost a okolnosti zmírňující trest

Trestně odpovědným může v obou systémech být jen ten, jehož čin je protiprávní, jak vyplývá z CIC (kán. 1321 § 1) i z trestního zákoníku (§ 13 odst. 1). Protiprávnost je přitom objektivní rozpor s právní normou v rámci právního řádu. Z hlediska trestního práva se však nejedná se o porušení jakéhokoliv zákona, nýbrž jen toho, který je opatřen trestní sankcí.¹⁴⁸ Může však existovat jednání, které naplní všechny znaky skutkové podstaty, avšak při určité okolnosti není trestným. Tyto okolnosti vylučují protiprávnost, přičemž jednání od počátku není trestným činem. Kanonické právo od těchto okolností nerozlišuje svými účinky podobné okolnosti vylučující trestnost (které jsou v podstatě v sekulárním právu okolnostmi, které způsobí nenaplnění znaků skutkové podstaty). Všech těchto okolností je více druhů, v následujícím výkladu si povšimneme pouze těch, které mají význam u zkoumaného trestného činu a které jsou jmenovány v CIC v kán. 1323. Sekulární i trestní právo navíc znají okolnosti, které mají za následek zmírnění ukládaného trestu. V CIC jsou tyto jmenovány v kán. 1324 a vzhledem k tomu, že jsou určitým způsobem podobné jako okolnosti vylučující protiprávnost, v následujícím výkladu je analyzují společně.

Věk pachatele (kán. 1323 odst. 1 CIC) – v kanonickém právu je hranicí trestní odpovědnosti pro pachatele dovršení šestnáctého roku věku, v sekulárním právu patnáctého roku (§ 25 trestního zákoníku). Pokud pachatel dovršil šestnáctý rok věku, ale je ještě stále nezletilý, pak je tuto okolnost nutno v kanonickém právu brát jako polehčující (kán. 1324 odst. 4 CIC). Sekulární trestní právo v tomto případě postupuje dokonce podle speciálního zákona, který umožňuje ukládat tresty jen v omezeném rozsahu (zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

S ohledem na to, že u zkoumaného trestného činu je hlavním pachatelem duchovní, přičemž věková hranice pro vstup do duchovenského stavu je podstatně vyšší, než jsou zmíněné věkové hranice, připadal by u zkoumaného trestného činu v úvahu rozdíl jen tehdy, pokud by

148 HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 262.

pachatelem byl účastník trestného činu, např. ve formě organizátorství, návodu či pomoci. Sekulární právo by v tomto případě mělo větší škálu možností, jak pachatele přiměřeně potrestat.

Jednání pod vlivem právního či skutkového omylu (kán. 1323 odst. 2 CIC) – v kanonickém trestním právu ani v sekulárním trestním právu neplatí absolutně zásada *ignorantia iuris non excusat*. Na roveň neznalosti jsou pak v kán. 1323 odst. 2 CIC postaveny i nepozornost a omyl.

a) *Neznalost práva, neboli právní omyl* – subjektivní přesvědčení pachatele o tom, že jeho jednání není trestným činem (*právní omyl negativní*), nebo přesvědčení o tom, že jeho jednání trestným činem je, a to bez vědomosti, že podle právního řádu trestným činem ve skutečnosti není (*právní omyl pozitivní*). Právní omyl pozitivní nemá v sekulárním, ani v kanonickém trestním právu relevanci, neboť jednání nemá objektivně znaky žádného trestného činu. Právní omyl negativní je pro trestní právo obou systémů relevantní, pokud pachatelova neznalost je nezaviněná (omluvitelný omyl).¹⁴⁹ V kanonickém právu je však stanovena obecná vyvratitelná domněnka, že omyl nebo neznalost týkající se zákona nebo trestu se nepředpokládá, neprokáže-li se opak (kán. 15 § 2 CIC). V trestním právu sekulárním jsou dokonce stanoveny některé výslovné situace, ve kterých právní omyl není možný (§ 19 odst. 2 trestního zákoníku).

V kanonickém právu u zkoumaného trestného činu lze jen stěží předpokládat a tvrdit právní neznalost protiprávnosti jednání, zvláště pak proto, že se týká jednání, jehož hříšnost je seznatelná skrze normy morálky. V sekulárním trestním právu je to obdobné, u mravnostních trestných činů jsou závadná jednání obecně známá. Některé kategorie duchovních – kněží – jsou navíc speciálně zavázány znát a řídit se určitými dokumenty, např. Direktářem pro službu a život kněží, který obsahuje speciální pasáže např. o povinnosti kněží zachovávat celibát.¹⁵⁰ V kanonickém právu tak stěží lze uvažovat byť jen o možnosti zmírnit trest podle kán. 1324 odst. 8 CIC, spíše lze uvažovat o aplikaci kán. 1325 CIC, který hovoří o hrubé nevědomosti.

b) *Neznalost skutkových okolností, neboli skutkový omyl* – pachatel nevěděl o nějaké okolnosti, která zakládá trestnost jednání (*skutkový omyl negativní*), nebo naopak předpokládal nějakou okolnost, která trestnost jednání zakládá, ale ve skutečnosti není (*skutkový omyl pozitivní*). Zvláště významný je skutkový omyl negativní, který, pokud je prokázán, může v kvazidelikt proměnit celou řadu jednání, které zdánlivě jsou trestné.

U zkoumaného trestného činu je jednou z okolností, o kterých je možno se mýlit, důležitá zejména u věku oběti, který je zmíněn přímo v textovém znění normy. Situace skutkového omylu

149 HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 265. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 237.

150 KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Direktář pro službu a život kněží* (31. 1. 1994). Praha : Sekretariát ČBK, 1995. (červená řada dokumentů, č. 5); čl. 57 a násl.

nastanou např. v případě, že duchovní spáchal přímé smilstvo s osobou, která jej nějakým způsobem přesvědčila o tom, že již není nezletilá, nebo držel u sebe pornografické materiály, které ve skutečnosti jsou zpodobněním osob mladších čtrnácti let, avšak duchovní byl přesvědčen o tom, že ve skutečnosti jsou zpodobněné osoby starší osmnácti let.

Toto posouzení vzhledem ke zkoumanému trestnému činu by znamenalo beztrestnost pachatele, není však vyloučeno, aby pachatel byl v kanonickém právu potrestán podle jiné skutkové podstaty, týkající se porušení čistoty s dospělou osobou. V sekulárním trestním právu by se však v takové situaci pachatel pravděpodobně úplně vyhnul trestu, neboť sexuální jednání vůči osobám starším než osmnáct let v zásadě trestná nejsou (pokud nejsou násilná).

Skutkovým omylem je rovněž nezaviněný omyl v okolnostech vylučujících protiprávnost (např. se pachatel se nezaviněně domnívá, že jedná v krajní nouzi, avšak podmínky pro ni nejsou splněny) zmíněný v kán. 1323 odst. 7. Pokud je omyl zaviněný, jedná se o polehčující okolnost (kán. 1324 odst. 8 CIC). U zkoumaného trestného činu je však omyl ohledně okolností vylučujících protiprávnost stěží představitelný.

Jednání pod vlivem fyzického násilí nebo náhody (kán. 1323 odst. 3 CIC) – kanonické právo tuto okolnost staví jako takovou, která vylučuje trestnost, zatímco sekulární právo v tomto bude vidět nenaplnění znaku skutkové podstaty, kterým je zavinění. Účinky jsou obdobné.

Jednání z důvodu relativně vážného strachu, nutnosti nebo závažné nesnáze (kán. 1323 odst. 4 CIC) – je okolností vylučující protiprávnost v případě, že se jedná o vykonání skutku, který není vnitřně špatný.¹⁵¹

Kanonické právo se však odlišuje od sekulárního, kterému je pojem „vnitřní špatnost činu“ neznámý. V případě, že by alespoň jedna jmenovaná okolnost nastala, avšak čin byl vnitřně špatný (což jsou všechna jednání jmenovaná jako způsobilá být prvkem skutkové podstaty v kap. 2.4.4 této práce), došlo by k potrestání pachatele, ačkoliv by tyto okolnosti způsobovaly zmírnění trestu (kán. 1324 odst. 5). V sekulárním právu, kde je známa jako okolnost vylučující protiprávnost jednání v krajní nouzi (§ 13 trestního zákoníku), a to bez dalšího, by pachatel nebyl trestně odpovědný. Kanonické právo tak zde u zkoumaného trestného činu může působit přísněji než právo sekulární.¹⁵²

151 Pokud by šlo o více než jen „relativně“ vážný strach, pachatel by nebyl ani v jednom ze systémů trestně odpovědný (podle sekulárního práva by se jednalo o případ „živého nástroje“, u kanonického by se pak nejednalo o úkon lidský, ale pouze o úkon člověka – scházela by mu přičitatelnost).

152 Představitelné jsou např. situace, kdy někdo duchovnímu vyhrožuje a nutí jej ke spáchání smilstva, aby jej později mohl diskreditovat apod.

Na druhou stranu, kanonické právo ještě zná v kán. 1345 CIC právo soudce úplně upustit od potrestání, jestliže u zmíněných okolností má soudce za to, že je možné se jinak postarat o nápravu pachatele. Tato možnost může mít na rozdíly v trestání mezi oběma systémy velký vliv.

Jednání osobou, která nemá užívání rozumu (kán. 1323 odst. 6 CIC) – v kanonickém trestním právu je touto okolností vylučující protiprávnost na místě kán. 1323 v odst. 6 míněna přechodná ztráta užívání rozumu (trvalá ztráta vylučuje osobu dle kán. 1322 CIC ze způsobilosti ke spáchání trestného činu). Vzhledem ke znění kán. 1324 a kán. 1325 CIC se jedná o každou nezaviněnou ztrátu rozumu.¹⁵³ V sekulárním trestním právu je tato okolnost řešena skrze přičetnost jakožto jedné z charakteristik pachatele nutných k trestní odpovědnosti.¹⁵⁴

Pokud by ztráta užívání rozumu byla jen částečná, jednalo by se o polehčující okolnost (kán. 1324 odst. 1 CIC), stejně jako když by ztráta užívání rozumu byla působená zaviněnou opilostí či jiným podobným zaviněným rozrušením (kán. 1324 odst. 2 CIC), nesmělo by se však jednat o opilost či rozrušení úmyslně navozené za účelem spáchání trestného činu (kán. 1325 CIC). Obdobně se za polehčující okolnost považuje těžký nával vážně, opět jen ne takové, která by byla úmyslně navozená (kán. 1324 odst. 3 CIC ve spojení s kán. 1325 CIC) a též jednání ve stavu snížené přičetnosti (kán. 1324 odst. 10 CIC). V sekulárním trestním právu působí všechny jmenované principy obdobně (§ 40 a § 41 písm. b) trestního zákoníku). Kanonické právo však navíc jako u výše uvedené okolnosti zná v kán. 1345 CIC právo soudce úplně upustit od potrestání, jestliže má soudce za to, že je možné se jinak postarat o nápravu pachatele. Tato možnost opětovně může mít velký vliv na rozdíly v trestání mezi oběma systémy.

Jednání z důvodu zákonné obrany sebe nebo jiného proti nespravedlivému útočníkovi (kán. 1323 odst. 5 CIC) – jsou pojímány podobně jako okolnosti vylučující protiprávnost v sekulárním trestním právu – jednání v krajní nouzi, nebo z důvodu nutné obrany (§ 13 a § 14 trestního zákoníku). Pokud jednání není přiměřené, může být bráno alespoň jako polehčující okolnost (kán. 1324 odst. 6 CIC). U zkoumaného trestného činu a mravnostních trestných činů sekulárního práva není působení této okolnosti představitelné.

153 LÜDICKE, Klaus. *Strafffreiheit*. LÜDICKE, Klaus. *Auffangsklausel*. In LÜDICKE, Klaus (ed.). *Münsterlicher Kommentar zum Kodex Iuris Canonici unter besonderer Berücksichtigung der Rechtslage in Deutschland, Österreich und der Schweiz*. Essen : Ludgerus, 1985–[pokračuje], 6 svazků. ISBN 978-3-87497-202-4, ISSN 0932-8327; sv. 6, s. 1323/9, marg. 17, November 1992.

154 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 186 a násled.

Jednání pachatele, kterého oběť těžce a nespravedlivě provokovala (kán. 1324 odst. 7 CIC) – je polehčující okolností explicitně známou pouze kanonickému právu. Dle mého názoru však nelze u zkoumaného trestného činu tuto okolnost vzít v úvahu. I v případě, že by oběť pachatele k sexuálnímu aktu vyprovokovala, nejednalo by se dle mého názoru k vyprovokování nespravedlivému, jak míní dotčený odstavec.

4.1.4 Okolnosti přitěžující pro ukládání trestu

Sekulární i trestní právo znají okolnosti, které mají za následek zpřísnění ukládaného trestu. V CIC jsou tyto jmenovány v kán. 1326, v sekulárním právu v § 42 trestního zákoníku.

Kanonické právo především zná jako přitěžující okolnost to, že pachatel má nějakou hodnost (kán. 1326 odst. 2 první část). Je zde uplatněna koncepce vyšší nebezpečnosti jednání pachatele, s jehož hodností je spojena určitá důstojnost, neboť jeho deliktní jednání způsobuje společnosti větší škodu.¹⁵⁵ Tato okolnost je u zkoumaného trestného činu bezesporu uplatnitelná a v kanonickém právu bude znamenat stupňování trestu pro duchovní podle stupně jejich svěcení a podle jejich postavení v církvi (je tedy na místě hovořit o vyšších trestech např. pro pachatele-biskupa, nebo pro pachatele-generálního vikáře apod.). Sekulární právo sice zná jako přitěžující okolnost to, že pachatel zneužil svého postavení, funkce či zaměstnání, nebo že porušil nějakou zvláštní povinnost (§ 42 písm. c) a d) trestního zákoníku), to je však obdobou přitěžující okolnosti známé i kanonickému právu, a sice že pachatel ke spáchání trestného činu zneužil postavení představeného nebo úřadu (kán. 1326 odst. 2 druhá část). U zkoumaného trestného činu tak kanonické právo může jednotlivostech působit podstatně přísněji než právo sekulární.

Ostatní přitěžující okolnosti známé v kanonickém právu (recidiva v kán. 1326 odst. 1 CIC a předvídání následků nedbalosti bez učinění přiměřených opatření v kán. 1326 odst. 3 CIC) zná i právo sekulární a jejich pojetí je v zásadě obdobné.

4.1.5 Promlčení

Promlčení je jedním ze způsobů zániku trestnosti spáchaného trestného činu. Je možno mluvit buď o promlčení stíhání trestného činu (a tím pádem možnosti uložit trest) nebo o promlčení práva nařídít pachateli výkon již uloženého trestu. Protože druhá problematika je spíše otázkou trestního práva procesního, zaměřím se na analýzu promlčení trestního stíhání.

¹⁵⁵ LÜDICKE, Klaus. *Strafverschärfung*. In LÜDICKE, Klaus (ed.). *Münsterlicher Kommentar zum Kodex Iuris Canonici unter besonderer Berücksichtigung der Rechtslage in Deutschland, Österreich und der Schweiz*. Essen: Ludgerus, 1985–[pokračuje], 6 svazků. ISBN 978-3-87497-202-4, ISSN 0932-8327; sv. 6, s. 1326/4, marg. 6, November 1992. Oproti CIC/1917 již není v právu zakotveno zosíření trestu s ohledem na hodnost oběti (tamtéž).

Při promlčení trestního stíhání zaniká trestnost činu uplynutím doby stanovené zákonem.¹⁵⁶ Přesnější je tedy mluvit o prekluzi práva na zahájení trestního řízení.¹⁵⁷ V sekulárním trestním právu počíná obecně promlčení běžet od okamžiku dokonání trestného činu, resp. od okamžiku, kdy trestná činnost byla ukončena (§ 34 odst. 2 trestního zákoníku). V kanonickém právu je obecně počítání v zásadě obdobné (kán. 1362 § 2 CIC), u zkoumaného trestného činu se však uplatní speciální úprava z listu *De delictis gravioribus*, který v čl. 7 odst. 2 mění začátek doby, od které plyne promlčecí doba. Promlčecí doba se začíná počítat až od doby, kdy nezletilá osoba, která je hmotným předmětem útoku, dosáhla osmnácti let. Doba do dosažení osmnácti let oběti je tak překážkou běhu promlčecí lhůty. České sekulární právo obsahuje v § 34 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku pro některé mravnostní delikty (*obchodování s lidmi, znásilnění, sexuální nátlak, pohlavní zneužívání, soulož mezi příbuznými, kuplířství, prostituce ohrožující mravní vývoj dětí, šíření pornografie, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií a zneužití dítěte k výrobě pornografie*) stejnou překážku běhu promlčení, která odpadá až po dovršení osmnáctého roku věku oběti.

Co se týče délky promlčecí doby, v sekulárním trestním právu je obecně odvislá od závažnosti trestného činu (která se stanovuje podle maximální možné výše trestu odnětí svobody). Nejdelší promlčecí doba v délce patnácti let tak může nastat u trestných činů obchodování s lidmi, znásilnění nebo pohlavní zneužití, kde je za určitých okolností nejvyšší sazbou až osmnáct let odnětí svobody (§ 34 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku ve spojení s ustanoveními příslušných skutkových podstat). Naopak u mnoha jiných mravnostních trestných činů horní hranice možného trestu odnětí svobody nepřevyšuje tři léta a promlčecí doba tak bude pouze tři roky (§ 34 odst. 1 písm. e) trestního zákoníku). V kanonickém právu je naproti tomu promlčecí doba u zkoumaného trestného činu paušálně stanovena v čl. 7 odst. 1 listu *De delictis gravioribus* na dvacet let, přičemž v individuálních případech lze tuto lhůtu prodloužit, nebo dokonce stanovit nepromlčitelnost.¹⁵⁸

Porovnáme-li kanonické a sekulární trestní právo, zjistíme, že zde je kanonické právo nepoměrně přísnější, přičemž se objevují hlasy, zda současnou promlčecí dobu ještě neprodloužit.

156 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. s. 341.

157 HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 267.

158 Okružní list Kongregace pro nauku víry biskupským konferencím o příručce pro případy pohlavního zneužívání nezletilých duchovními (3. května 2011). *Oficiální stránky Vatikánu – Svatého stolce*. [citováno 15. dubna 2012].

4.2 Srovnání zvláštní části obou systémů – postihovaných skutkových podstat

V závěrečné části práce se pokusíme o srovnání skutkových podstat obou systémů. Už jen z prvního pohledu lze zjistit, že oba systémy se v rozsahu jednání, která považují za trestná, podstatně liší. Kanonickoprávní úprava je přísnější než trestní úprava sekulární a postihuje širší škálu jednání než sekulární trestní právo. Zběžný pozorovatel se přitom nesmí nechat zmást tím, že zákonné vymezení zkoumaného trestného činu v listu *De delictis gravioribus* je zdánlivě mnohem stručnější než úprava mravnostních trestných činů v současném trestním zákoníku. Příliš obecný způsob stanovení zkoumaného trestného činu („trestný čin proti šestému přikázání Desatera“) v listu *De delictis gravioribus* je totiž ve skutečnosti odkazem na morálku – ustanovení tak musí být vyplněno normami morálky ohledně šestého přikázání Desatera. Šíře trestněprávně relevantních jednání, která jsou navíc spíše obecně vymezená (a tudíž opětovně postihující široký okruh jednání), je proto v kanonickém právu mnohem širší než u sekulárního trestního práva.

Přes tuto mnohem větší šíři dotčených způsobů jednání je nutno upozornit, že kanonické trestní právo ve finální fázi k aplikaci trestních zákonů sahá jen v určitých konkrétních případech, odůvodněných zvláštními okolnostmi. Touto nejdůležitější zvláštní okolností pak je především podmínka, aby pachatelem byl duchovní. Pokud by jednání páchal laik, pak by jednání proti šestému přikázání Desatera mohlo být trestněprávně postihováno jen v řádově mnohem menším počtu typových případů. Jedná se tak o jednu z výjimek ze zásady rovnosti laiků a duchovních, obsažené v CIC, která je možná, pokud se jedná o úpravu nějakých specifíků své služby.¹⁵⁹

Protože v sekulárním právu je vymezení trestných činů užší než v právu kanonickém, budu členit tuto podkapitulu podle skutkových podstat sekulárního práva.

Znásilnění jako trestný čin sekulárního práva postihuje oproti znásilnění vymezeného v kanonickém právu širší spektrum případů. U kanonického práva se jedná pouze o soulož, zatímco u sekulárního práva je zde podřazena celá škála jednání. Každé z těchto jednání je však možno kanonickým právem trestat (ať už jde o vynucenou *masturbaci* prováděnou obětí pachateli, o *sodomii*, *vnější hříchy nedokonaného smilstva*, nebo o nepřímé smilstvo – *pohlavní zneužívání*). Pachatel sekulárního trestného činu znásilnění tak bude podle kanonického práva potrestán vždy.

Sexuální nátlak jako trestný čin sekulárního práva postihuje celou škálu jednání. Kanonickým trestním právem bude takové jednání trestáno tehdy, pokud dojde k pohlavnímu

¹⁵⁹ HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 186.

uspokojování (vzrušení) pachatele, aby se tak mohlo jednat o hřích nepřímého smilstva. Pak by činnost donucené oběti byla prostředkem k uspokojení pachatele jiným hříšným jednáním, na straně pachatele by tento „prostředek“ byl silně přitěžující okolností. Pokud by nedocházelo k pohlavnímu vzrušení pachatele (např. pokud by pachatel přinutil oběť masturbovat jen proto, aby ji ponížil, bez cíle dosáhnout pohlavního vzrušení), pak by mohlo být v kanonickém právu jednání postihováno tak, že by pachatel byl vlastně spolupachatelem materiálně hříšného jednání oběti (oběti by však nemohlo být jednání přičteno pro nedostatek svobodné vůle). Kanonické právo by i v tomto případě potrestalo každého pachatele sekulárního trestného činu sexuálního nátlaku.

Pohlavní zneužití jako trestný čin sekulárního práva by byl podle kanonického práva trestným vždy, neboť by se jednalo o pachatele *fornikace, cizoložství, masturbace* či *sodomie*. Oproti sekulárnímu trestnímu právu by tato jednání kanonické právo trestalo i v případě, že by nezletilá oběť měla více než patnáct let. Kanonické právo je tak zde přísnější než právo sekulární.

Soulož mezi příbuznými jako sekulární trestný čin by rovněž bylo vždy trestným činem kanonického práva. U sekulárního trestného činu je postihován pouze pohlavní styk mezi příbuznými v řadě přímé či mezi sourozenci (vlastními i nevlastními) a není postihován styk mezi adoptivními sourozenci. Pachatel takového činu by kanonickým právem byl potrestán vždy. Kanonické právo by navíc stíhalo také ty pachatele, kteří by se dopustili pohlavního styku s mnohem širší skupinou osob, a to všech, u kterých by se vyskytovala překážka manželství z důvodu příbuzenství.

Kuplířství jako trestný čin sekulárního práva by kanonickým právem bylo rovněž trestáno vždy, a to buď ve formě návodu, organizace či pomoci k tomuto jednání. Sporná je otázka, zda by kanonickým trestným činem bylo i kořistění z prostituce (např. pokud by duchovní vlastnil a nechal si plynout výnosy z veřejného domu). Podle mého názoru by pravděpodobně nešlo o zkoumaný trestný čin, ale jednání by muselo být kvalifikováno pod jinou skutkovou podstatu kanonického práva.

Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí jako trestný čin sekulárního práva se dvěma skutkovými podstatami – provozování prostituce v blízkosti škol a podobných zařízení a organizace takové prostituce – bude dle kanonického trestního práva trestná vždy. Pro kanonické právo je však podstatné, že jako zkoumaný trestný čin by bylo kvalifikováno každé provozování prostituce duchovním (pokud by sexuální služby byly poskytovány nezletilým) či organizace takové prostituce, a to nejen v blízkosti škol či obdobných zařízení. Zde by opět kanonické právo bylo přísnější než právo sekulární.

Šíření pornografie bude jako sekulární trestný čin ve své první skutkové podstatě (týkající se šíření pornografie s násilným, ponižujícím, či jinak pohoršujícím obsahem) trestné v kanonickém

právu jako zkoumaný trestný čin v případě, že tato pornografie bude zobrazovat dítě (podle sekulárního práva pak půjde o jednočinný souběh s trestnými činy *výroba a nakládání s dětskou pornografií a zneužití dítěte k výrobě dětské pornografie* – viz výklad k těmto trestným činům).

U druhé skutkové podstaty (zpřístupnění, nabízení či přenechání jakékoliv pornografie dítěti) není úplně jednoznačné, jestli bude jednání trestné vždy i podle kanonického práva. Ve většině případů pravděpodobně současně dojde k narušení čistoty dítěte skrze různé skutky přímého či nepřímého smilstva a duchovní by tak zde byl spolupachatelem, přičemž jeho jednání by bylo možno podřadit pod zkoumaný trestný čin. Pokud by nedošlo k narušení čistoty dítěte, je možné uvažovat o vystavení dítěte blízkému nebezpečí spáchání hříchu proti šestému přikázání Desatera a jednání pachatele by tak snad mohlo být hodnoceno jako pokus či příprava ke zkoumanému trestnému činu. Dle mého názoru však jednoznačné stanovení trestnosti všech forem jednání kvalifikovaného sekulárním právem jako *šíření pornografie* v kanonickém právu schází a mohlo by teoreticky dojít k situaci, kdy pachatel sekulárního deliktu nebude kanonickým právem potrestán (pokud by jeho jednání nebylo kvalifikováno jako jiný než zkoumaný trestný čin).

Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií bude podle kanonického trestního práva postihována jako kanonickoprávní trestný čin jednoznačně jen v určité části případů, a to tam, kde současně bude možno hovořit o naplnění znaků druhé skutkové podstaty zkoumaného trestného činu („*získávání, držení a rozšiřování pornografických obrazových materiálů osob mladších 14 let spáchané duchovním k nemravným účelům, a to jakýmkoliv způsobem a jakýmkoli technickým prostředkem*“). Jednoznačně nebudou pod takto vymezenou skutkovou podstatu moci být podřazena jednání, která se budou vztahovat k jiným pornografickým materiálům než obrazovým (např. zvuková či textová pornografie) a dále k jakýmkoliv materiálům osob starších čtrnácti let. V případě, že by u duchovního docházelo k pohlavnímu uspokojování, pak by jednání mohla být trestná jako příslušné skutky přímého či nepřímého smilstva. V případě, že by k pohlavnímu uspokojování nedocházelo, pak by tato jednání mohla být trestána snad jako spolupachatelství na materiálně hříšném jednání oběti (viz kapitola 2.4.4. této práce). Není však jednoznačně stanovitelné, jestli by v některých případech nemohlo dojít k situaci, kdy pachatel bude potrestán sekulárním trestním právem a kanonickým trestním právem nikoliv.

U *zneužití dítěte k výrobě dětské pornografie* jako sekulárního trestného činu je situace obdobná. Pokud by pachatele nebylo možno postihnout podle druhé skutkové podstaty zkoumaného trestného činu, musel by být pachatel-duchovní postihován jako spolupachatel, návodce, organizátor či pomocník přímého či nepřímého smilstva, které by konalo dítě. Opět tak není

jednoznačně stanovitelné, jestli by nemohlo dojít v některých situacích k potrestání sekulárním trestním právem a kanonickým trestním právem nikoliv.

Dvojí manželství jako sekulární trestný čin bude současně postihováno kanonickým trestním právem jako zkoumaný trestný čin vždy, pokud by jeden ze snoubenců byl nezletilým.

Svádění k pohlavnímu styku jako sekulární trestný čin by podle mého názoru mělo být trestné podle kanonického práva vždy, trestným by byl pachatel, který by spáchal přímé i nepřímé smilstvo, případně by jeho jednání bylo trestné ve formě návodu.

Z dalších sekulárních trestných činů by pak jako zkoumaný kanonický trestný čin bylo vždy trestáno zejména *zavlečení* nebo *obchodování s lidmi*.

U *omezování osobní svobody*, podobně jako u *zbavení osobní svobody* by jednání pachatele sekulárního trestného činu bylo trestným tehdy, pokud by důvodem omezení či zbavení této osobní svobody bylo dosažení pohlavního styku s nezletilou obětí.

Rovněž pachatel *ohrožování výchovy dítěte*, pokud by takové ohrožování současně vedlo dítě k jednání proti šestému přikázání Desatera, by z pohledu kanonického práva byl potrestán. Je zde z pohledu kanonického práva představitelná celá řada trestných jednání ve formě spolupachatelství, návodu, organizátorství či pomoci k tomu, aby si dítě osvojilo páchání různých činů smilstva přímého či nepřímého.

Výtržnictví jako trestný čin sekulárního práva by bylo rovněž možno potrestat jako zkoumaný trestný čin, pokud by toto výtržnictví bylo motivováno snahou pachatele dosáhnout sexuálního uspokojení (samozřejmě za předpokladu, že se jednání bude týkat nezletilé osoby).

Závěr

V této práci jsem se pokusil o srovnání kanonickoprávního trestného činu duchovních proti šestému přikázání Desatera s nezletilou osobou s mravnostními trestnými činy českého sekulárního trestního práva. Za účelem komparace bylo nejprve nutné důkladně vymežit velmi obecně stanovenou skutkovou podstatu zkoumaného trestného činu, vyřešit vztah Kodexu kanonického práva a jeho nepřímé novelizace, listu *De delictis gravioribus* a alespoň zběžně zjistit, které skutkové podstaty mravnostních trestných činů sekulárního práva zahrnují jednání trestná podle práva kanonického. S ohledem na omezený rozsah práce jsem se nezabýval srovnáváním trestního práva procesního obou systémů.

Trestní právo katolické církve je jako každé trestní právo nástrojem *ultima ratio*, přičemž důvod existence tohoto práva spočívá nutnosti Církve reagovat na některé nežádoucí jevy. Pro kanonické trestní právo je charakteristické, že trestá jen takové činy, jejichž pácháním je ohrožován život církve a z těch ostatních postihuje jen ty nejzávažnější, neboť počítá s ochranou ostatních důležitých zájmů jednotlivců i skupin v sekulárním trestním zákonodárství.

Jedním z takových závažných jednání je i zkoumaný trestný čin, který je v rozporu s žádoucím způsobem života duchovních. Ve své obecnosti tento trestný čin přináší škodu Církvi i její pověsti a ve své konkrétnosti je spojen se zradou důvěry, kterou duchovní požívají a zejména s těžkými, často doživotními následky pro oběti závadného jednání, kterými jsou právě ti nejslabší – děti a nezletilé osoby.

Zkoumaný trestný čin je v současnosti vymezen v listu Kongregace pro nauku víry *De delictis gravioribus*, který navazuje na motu proprio Jana Pavla II. *Sacramentorum sanctitatis tutela* z roku 2001. List byl novelizován Kongregací pro nauku víry v roce 2010. Úprava obsažená v tomto listu zcela nahrazuje původní vymezení trestného činu v kán. 1395 odst. 2 Kodexu kanonického práva z roku 1983. Obecná část pro trestný čin však nadále je obsažena v kodexu, vyjma úpravy promlčení, která je obsažena rovněž v listu *De delictis gravioribus*.

Zkoumaný trestný čin se skládá ze dvou skutkových podstat, které jsou vymezeny tak, že v první skutkové podstatě jde o *trestný čin proti šestému přikázání Desatera spáchaný duchovním s nezletilou osobou mladší 18 let* a ve druhé o *získávání, držení nebo rozšiřování pornografických obrazových materiálů osob mladších 14 let spáchané duchovním k nemravným účelům, a to jakýmkoli způsobem a jakýmkoli technickým prostředkem*, přičemž trest má být stanoven *podle závažnosti zločinu, nevyjímaje propuštění z duchovenského stavu nebo zbavení*

duchovenské hodnosti. Tyto dvě skutkové podstaty se překrývají jen částečně, ne vždy lze jednání podřaditelné pod druhou skutkovou podstatu současně považovat i za jednání vymezené v první skutkové podstatě.

Zkoumaný trestný čin jsem se pokusil blíže vymežit pomocí jednotlivých prvků skutkové podstaty s přihlédnutím k tomu, že kanonickým trestným činem může být v souladu se zněním kán. 1321 § 1 CIC pouze jednání, které je těžce hříšné (čili musí se týkat závažné látky a být spácháno dokonale lidským úkonem). U zkoumaného trestného činu je jeho subjektem (pachatelem) zásadně duchovní, přičemž je možné, aby při některých formách trestné součinnosti (návodce, organizátor, pomocník) byl pachatelem i laik. Zavinění u tohoto trestného činu musí být vždy úmyslné. Obecným objektem je (jako u každé kanonickoprávní normy) dobro církve a skupinový objekt je zde životní styl duchovních, na který jsou kladeny určité požadavky. Konkrétními objekty ochrany zkoumaného trestného činu jsou čistota života duchovních, čistota života nezletilých, ochrana svátostného kněžství a ochrana příjemců pastorační služby duchovních. Vzhledem k tomu, že už pouhé ohrožení kteréhokoliv z konkrétních objektů ochrany je porušením skupinového objektu, domnívám se, že trestný čin patří mezi poruchové. Zvláštním hmotným předmětem útoku (obětí) je nezletilá osoba mladší osmnácti let, u druhé skutkové podstaty pak mladší čtrnácti let.

Co se týče konkrétních deliktů jednání, která jsou způsobilá být prvkem skutkové podstaty zkoumaného trestného činu, pak je k jejich vymezení nutno použít poznatky morální teologie. Jednání, která porušují šesté přikázání Desatera, jsou různé skutky proti zdařilé integraci pohlavnosti v člověku. Tyto skutky jsou různými druhy smilstva, které může být přímé (toto dále rozlišujeme na přirozené a nepřirozené) nebo nepřímé a dokonané nebo nedokonané. Veškerá tato jednání musí být vnější, neboť právem s ohledem na dikci kán. 1321 § 1 CIC nelze postihovat vnitřní hříchy. Co se týče stupně hříšnosti jednání, s ohledem na to, že hmotným předmětem útoku je nezletilé dítě, lze usuzovat, že látka je natolik závažná, že v podstatě vždy bude toto jednání těžce hříšné a způsobilé být prvkem skutkové podstaty zkoumaného trestného činu.

Pro české sekulární právo je u zkoumané látky důležitý pojem tzv. mravnostních trestných činů, kterými je zasahováno do oblasti osobní svobody člověka, především do sféry rozhodování o sexuálních vztazích. V českém trestním zákoníku zařazeny především do třetí a čtvrté hlavy zvláštní části. Jedná se o znásilnění (§ 185 trestního zákoníku), sexuální nátlak (§ 186 trestního zákoníku), pohlavní zneužití (§ 187 trestního zákoníku), soulož mezi příbuznými (§ 188 trestního zákoníku), kuplířství (§ 189 trestního zákoníku), prostituce ohrožující mravní vývoj dětí (§ 190 trestního zákoníku), šíření pornografie (§ 191 trestního zákoníku), výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§ 192 trestního zákoníku), zneužití dítěte k výrobě pornografie

(§ 193 trestního zákoníku), dvojí manželství (§ 194 trestního zákoníku) a svádění k pohlavnímu styku (§ 202 trestního zákoníku). Dalšími trestnými činy, které za určitých okolností mohou postihovat jednání proti šestému přikázání Desatera, jsou omezování osobní svobody (§ 171 trestního zákoníku), zbavení osobní svobody (§ 170 trestního zákoníku), zavlčení (§ 172 trestního zákoníku), obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku), útisk (§ 177 trestního zákoníku), ohrožování výchovy dítěte (§ 202 trestního zákoníku) a výtržnictví (§ 358 trestního zákoníku).

Při jakémkoliv srovnávání kanonickoprávní trestní úpravy se sekulární trestní úpravou je nutné rovněž srovnání obecné části obou systémů. Z toho pak vyplývá, že oba systémy jsou si relativně podobné, pouze s dílčími rozdíly. Základní zásady obou systémů jsou téměř totožné, a to i vzhledem ke spíše zdrženlivému uplatnění zásady kanonické umírněnosti u zkoumaného trestného činu. Srovnáme-li působnost trestních zákonů, je samozřejmě nutné brát v potaz celosvětovou působnost trestního práva katolické církve, což může znamenat účinnější působení kanonických norem oproti sekulárním. Spíše teoretickým rozdílem pak je odlišný okruh osob vyňatých z působnosti trestního práva hmotněprávními exempcemi. U okolností, které vylučují protiprávnost činu, resp. jsou polehčujícími okolnostmi při ukládání trestu, se v kanonickém právu vyskytuje několik zpříšňujících odchylek oproti sekulárnímu právu. Především pachatel zkoumaného trestného činu nebude moci uplatnit jako okolnost vylučující protiprávnost relativně vážný strach, nutnost, nebo nesnáze (kán. 1323 odst. 4 CIC), neboť vnitřní špatnost veškerých jednání, kterých se u zkoumaného trestného činu může dopustit, způsobí, že půjde pouze o polehčující okolnost (kán. 1324 odst. 5 CIC). Rozdíly rovněž existují v možnostech obou systémů u zohlednění dočasné ztráty užívání rozumu. Naproti tomu speciální přitěžující okolností, kterou sekulární trestní právo vůbec nezná, je to, že pachatel má nějakou hodnost (kán. 1326 odst. 2 první část). Tato okolnost může v konkrétních případech znamenat podstatně přísnější působení kanonického trestního práva.

U stanovení promlčení jednání pachatele existují mezi oběma systémy velké rozdíly. Kanonické právo stanovuje u zkoumaného trestného činu mimořádně dlouhou dvacetiletou promlčecí dobu, kterou sekulární právo nestanoví u žádného z mravnostních trestných činů (kde je promlčecí doba v některých případech dokonce jen tříletá).

Při porovnání zvláštní části obou systémů lze zjistit, že většina jednání bude trestána jak sekulárním trestním právem, tak i jako zkoumaný trestný čin. Jedná se především o veškeré způsoby sekulárních trestných činů znásilnění, sexuální nátlak, dvojí manželství, svádění k pohlavnímu styku, zavlčení, obchodování s lidmi, omezování osobní svobody, zbavení osobní

svobody, ohrožování výchovy dítěte a výtržnictví, pokud tyto v sobě obsahují jednání proti šestému přikázání Desatera.

Rozdíly v trestání však je možné nalézt u ostatních trestných činů. V některých případech bude kanonické právo podřazovat pod zkoumaný trestný čin i jednání, které je dle sekulárního práva beztrestné. Jako zkoumaný trestný čin bude především posuzován každý pohlavní styk pachatele s nezletilým starším patnácti let věku; sekulární trestní právo sankcionuje jako trestný čin pohlavního zneužívání pouze pohlavní styk s osobou mladší patnácti let. Kanonické trestní právo bude také trestat širší okruh jednání u sekulárního trestného činu soulože mezi příbuznými. Rovněž bude jako zkoumaný trestný čin podřazeno každé provozování prostituce pachatelem, pokud budou sexuální služby nabízeny nezletilému, zatímco dle sekulárního trestního práva bude takový pachatel potrestán jen v případě, že prostituci bude provozovat v blízkosti škol.

U zbylých mravnostních trestných činů může teoreticky nastat případ, kdy pachatel bude potrestán sekulárním trestním právem a současně jeho jednání nebude moci být kvalifikováno jako zkoumaný trestný čin. Jde především o případy, kde se uplatňuje omezení trestnosti manipulace s pornografickým materiálem, a to pouze na materiál obrazový (oproti všem formám pornografie v sekulárním právu) a pouze na materiál zobrazující dítě do čtrnácti let (oproti dítěti do osmnácti let v sekulárním právu). Rovněž není zcela jisté, zda by bylo kanonickým právem trestáno každé šíření pornografie, které by bylo směřováno vůči nezletilému dítěti.

Ohledně této poslední skupiny případů by bylo vhodné upřesnit kanonickou trestní úpravu, aby tak jednání, jež jsou v podstatě na hranici dnešní úpravy, byla jednoznačně zahrnuta. Nešlo by přitom o nějakou samoučelnou hypertrofii trestní represe, neboť by tak jako tak šlo o jednání svým způsobem příbuzná jednáním, která jsou trestná v současnosti.

Seznam použitých pramenů a literatury

PRAMENY

Katechismus katolické církve. 2. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2002. 817 s. ISBN 80-7192-473-3.

Kodex kanonického práva. Úřední znění textu a překlad do češtiny. Překlad Miroslav Zedníček. Praha : Zvon, české katolické nakladatelství a vydavatelství, 1994. ISBN 80-7113-082-6.

KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Direktář pro službu a život kněží* (31. 1. 1994). Praha : Sekretariát ČBK, 1995. (červená řada dokumentů, č. 5)

KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Normy pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry **De delictis gravioribus*** (21. května 2010). In *Acta České biskupské konference*, č. 5 (roč. 2010), s. 124-146.

KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Krátká zpráva o změnách Norem pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry z 21. května 2010*. In *Acta České biskupské konference*, č. 5 (roč. 2010), s. 147-151.

KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Normy motu proprio „Sacramentorum sanctitatis tutela“ (2001) - Historický úvod vypracovaný Kongregací pro nauku víry*. In *Acta České biskupské konference*, č. 5 (roč. 2010), s. 152-157.

ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým je uvozována Listina základních práv a svobod

zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a o řízení proti nim

LITERATURA

Monografie a sborníky:

BENEŠ, Albert. *Morální teologie*. 4. vyd. [Praha] : Krystal OP, 1994. 223 s. ISBN 80-901528-3-X.

BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. Praha : Karolinum, 1999. 70 s. ISBN 80-7184-383-0.

CIEPLY, Filip. Kara kryminalna i jej wykonanie w świetle nauczania Jana Pawła II. In GREŠKOWIAK, Alicja (ed.). *Zagadnienia prawa karnego na tle nauczania Jana Pawła II*. Lublin : Wydawnictwo KUL, 2006. 359 s. ISBN 83-7363-340-5.

CORIDEN, James A., GREEN, Thomas Joseph, HEINTSCHEL, Donald E. *The code of canon law : a text and commentary*. New York : Paulist Press, 1985. 1152 s. ISBN 0809128373.

DE AGAR, José T. Martín. *A Handbook on Canon Law*. 2. přepracované vydání. Marianopoli : Wilson & Lafleur, 2007. 325 s. ISBN 978-2-89127-804-1.

HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. 367 s. ISBN 978-80-7380-152-6.

HRDINA, Ignác Antonín. *Prameny ke studiu kanonického práva*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. 278 s. ISBN 978-80-7380-039-0.

CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. 208 s. ISBN 80-7178-739-6.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010. 912 s. ISBN 978-80-87212-49-3.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha : Leges, 2009. 1216 s. ISBN 978-80-87212-22-6.

LISTL, Joseph, SCHMITZ, Heribert a kol. *Handbuch des katholischen Kirchenrechts*. 2. vyd. Regensburg : Pustet, 1999. 1459 s. ISBN 3-7917-1664-6.

LÜDICKE, Klaus (ed.). *Münsterlicher Kommentar zum Kodex Iuris Canonici unter besonderer Berücksichtigung der Rechtslage in Deutschland, Österreich und der Schweiz*. Essen : Ludgerus, 1985–[pokračuje], 6 svazků. ISBN 978-3-87497-202-4, ISSN 0932-8327.

PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Překlad SKOVAJSA, Marek. Praha : Vyšehrad, 1999. 695 s. ISBN 8070213310.

WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání – Pachatelé a oběti*. Praha : Grada Publishing, 2000. 212 s. ISBN 80-7169-795-8.

WÓJCIK, Walenty, KRUKOWSKI, Józef, LEMPA, Florian. *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. T. 4*. Lublin : Redakcja wydawnictw KUL, 1987. 290 s. ISBN 83-228-0057-6.

Články v odborných periodikách:

DUDA, Ján. Teórie dôvodov trestného systému Cirkvi. *Tribunál*, Spišská kapitula : Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojaššáka, XI. ročník, jaro 2011, č. 1/2011. ISSN 1336-1600. Dostupné z: <<http://tribunal.kapitula.sk/2011-1/teorie.htm>>.

HRDINA, Ignác Antonín. Vývoj kanonické legislativy v uplynulém desetiletí. *Revue církevního práva*, Praha, Společnost pro církevní právo, ročník XVI., č. 45 - 1/10, s. 53-63. ISSN 1211-1635.

NĚMEC, Damián. Kanonickoprávní řešení sexuálních deliktů katolických duchovních. *Tribunál*, Spišská kapitula : Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojaššáka, IV. ročník, podzim 2005, č. 2/2005. ISSN 1336-1600.

Dostupné z: <<http://tribunal.kapitula.sk/2005-2/kanonickopravni.htm>>.

NĚMEC, Damián. Ke skutečnému obsahu listu Kongregace pro nauku víry „de delictis gravioribus“. *Revue církevního práva*, Praha, Společnost pro církevní právo, ročník neuveden, léto 2005, č. 31 – 2/05, s. 144 – 145. ISSN 1211-1635.

Internetové zdroje informací:

Okružní list Kongregace pro nauku víry biskupským konferencím o příručce pro případy pohlavního zneužívání nezletilých duchovními (3. května 2011). *Oficiální stránky Vatikánu – Svatého stolce*. [citováno 15. dubna 2012]. Dostupné z:

<http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20110503_abuso-minori_cs.html>.

Pedofilie. *Wikipedie – Svobodná encyklopedie* [online]. Naposledy editováno 16. 3. 2012 [citováno 15. dubna 2012]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Pedofilie>>.

Seznam použitých zkratk

CIC	Kodex kanonického práva z roku 1983
CIC/1917	Kodex kanonického práva z roku 1917
KKC	Katechismus katolické církve
LZPS	Listina základních práv a svobod
lat.	latinsky